

MİLLETLER ARASI HUKUK (GENEL) DERS NOTU

Fatih Tuğrul DEMİRKALE
İMTİYAZ HAKİMLİK

ULUSLARARASI HUKUK

DERS NOTU

Değerli öğrenciler, uluslararası hukuk ders notu aşağıdaki konuları içermektedir;

1. Uluslararası Hukukunun Tanımı
2. Uluslararası Hukuka Yapılan İtirazlar
3. Uluslararası Hukukun Dayanağı
4. Uluslararası Hukukun Kaynakları
5. Uluslararası Hukukun Özneleri
6. Diplomasi ve Konsolosluk İlişkileri
7. Uluslararası Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları
8. Uluslararası Sorumluluk
9. Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanımı

(Alt Başlıklar Hariç Ana Başlıklar Sınıflandırılmıştır.)

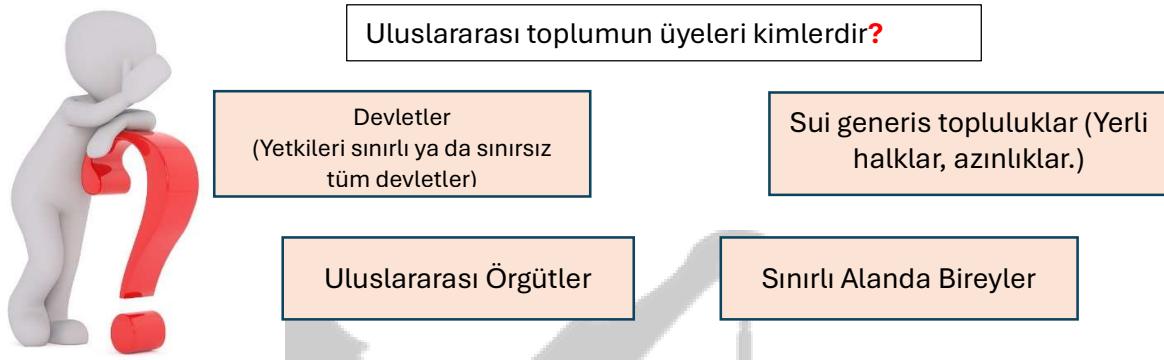
Bu ders notu daha rahat anlaşılabilmesi amacıyla özet niteliğinde hazırlanmıştır.

Siz değerli öğrencilerimize bütün sınavlarınızda başarılar dilerim.

Fatih Tuğrul DEMİRKALE

ULUSLARARASI HUKUKUN TANIMI

Uluslararası hukuk, uluslararası toplumun üyeleri arasındaki ilişkileri düzenleyen bir hukuk dalıdır.

ULUSLARARASI HUKUKA YAPILAN İTİRAZLAR

→ **Üstün otorite yokluğu;**

Uluslararası toplumun üyeleri egemen eşittir. (BM Şartı 2/1: Örgüt, tüm üyelerin egemen eşitliği ilkesi üzerine kurulmuştur.)

→ **Kanun koyucunun yokluğu;**

İç hukuktaki gibi bir kanun koyucudan bahsedemiyoruz. Örnek: Anayasa m.7: Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.

→ **Yargı organı yokluğu;**

Zorunlu yargı organı eksikliğinden bahsedilmektedir.

→ **Sistemli bir yaptırıım düzeni yokluğu.**

ULUSLARARASI HUKUKUN DAYANAKLARI

Uluslararası hukukun dayanağına ilişkin fikir beyan eden görüşler;

1- Doğal Hukuk Görüşü (Grotius)

Kendi kendini sınırlama George

2- İradeci Görüşler

Ortak irade (Heinrich Triepel)

3- Objektivist Görüşler

Normcu görüş (Hans Kelsen)

Sosyolojik görüş (Georges Scelle)

ULUSLARARASI HUKUK/İÇ HUKUK İLİŞKİSİ

Uluslararası hukuk ile iç hukuk ilişkisi Türk Hukuk sisteminde en azından insan haklarına ilişkin uluslararası metinlerin iç hukuktan üstün olduğu kabul edilmiştir. (Anayasa m.90)

Uluslararası hukuk ve iç hukukun ilişkisini açıklayan görüşler;

Birci Görüş (Monist)

Realist Okul

Normcu Okul

İkinci Görüş (Düalist)

İkinci görüşe göre; iç hukuk ve uluslararası hukukun
düzenledikleri alanlar ve kaynakları
farklıdır.

BİRCİ GÖRÜŞ (MONİST)

Birci Görüş'ün iki kolu vardır. İlk kol iç hukuka öncelik tanırken ikinci kol uluslararası hukuka öncelik tanıyan ve realist okul ve normcu okul görüşlerinden oluşan koldur.

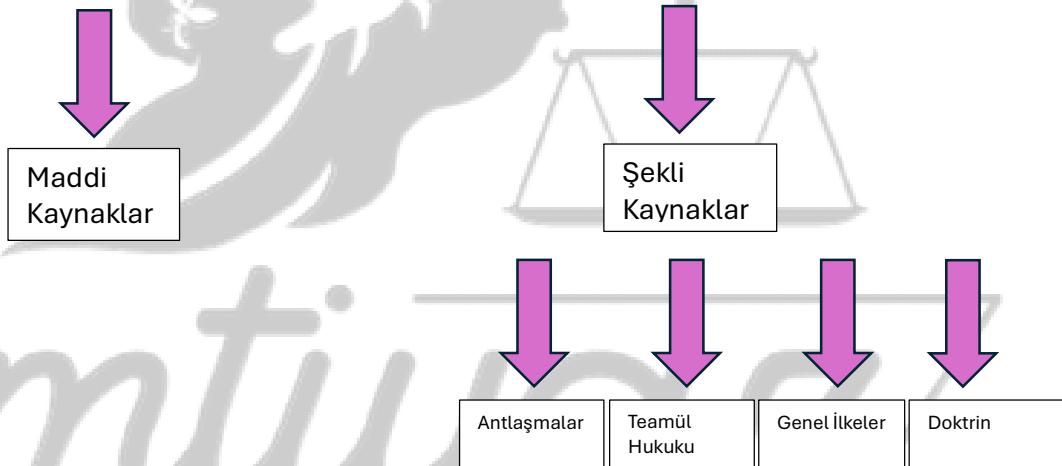

Realist görüş; toplum hayatı insan doğasının gereğidir. Bu sebeple iki hukuk düzeni çatışamaz. Çatışma olur ise, toplumlararası kural kendisiyle çatışan iç hukuk kuralına üstün gelecektir.

Normcu görüş; grundnorm. Tüm hukuk sistemlerinin temelinde pacta sunt servanda yatar ve devletler hukukunun geçerli olabilmesi için iç hukuka üstün gelmesi gerekmektedir. Çünkü eşit biçimde var olan çeşitli iç hukuk düzenleri arasındaki çatışmayı ortadan kaldırmak için devletler hukukunun üstün tutulması gerekmektedir.

Anayasa 90/5 Türk hukuk sistemi için önemli !!!

DEVLETLER HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Uluslararası Antlaşmalar;

Uluslararası hukuk kişileri arasında uluslararası hukuka tabi sonuçlar doğurmak üzere meydana gelen irade uyuşmalarıdır.

- Kural olarak egemen devletler ve uluslararası örgütler, uluslararası antlaşma yapabilir.
- Yetkileri kısıtlı devletler, anayasaları ya da hukuki statülerini düzenleyen anlaşmalar izin verdiği sürece yapabilir. Bileşik devletlerde federe devletler, anayasalarında yetki verilmiş ise antlaşma yapabilir. Kural olarak yetki federal devlete aittir.

Örnek: Anglo – Iranian Oil Company Davası. (İKİ TARAFINDA DEVLETLER HUKUKU KİŞİSİ OLMASI GEREKİR. BU ÖRNEKTE BİR TARAF ŞİRKETTİR DOLAYISIYLA ULUSLARARASI HUKUK ANLAMINDA BİR ANTLAŞMADAN BAHSEDİLEMEZ !

Antlaşmaların sınıflandırılması

Konularına göre (Ticaret-Kültür) Biçimlerine Göre (Yazılı-Sözlü-Çok Taraflı-İki Taraflı) Hukuki İşlevine Göre (Akit Antlaşma-Kanun Antlaşma)

Antlaşmaların Yapılması

Metnin Oluşturulması → Bağlayıcılık Kazanması → Hüküm Doğurması

⚡ Antlaşma, anlaşma, andlaşma, sözleşme, senet, protokol, misak gibi terimlerin her biri aynı anlamda kullanılmaktadır. Önemli olan iradelerin uyuşmasıdır!

⚡ Antlaşma dili, metinde belirlenen dildir. Ancak herhangi bir dilin öncelikli ve geçerli olacağı belirtilmemişse antlaşmanın yazıldığı bütün diller aynı derecede geçerlidir. Örnek; BM Antlaşması. Çince, Fransızca Rusça, İngilizce ve İspanyolca hepsi eşit derecede geçerlidir.

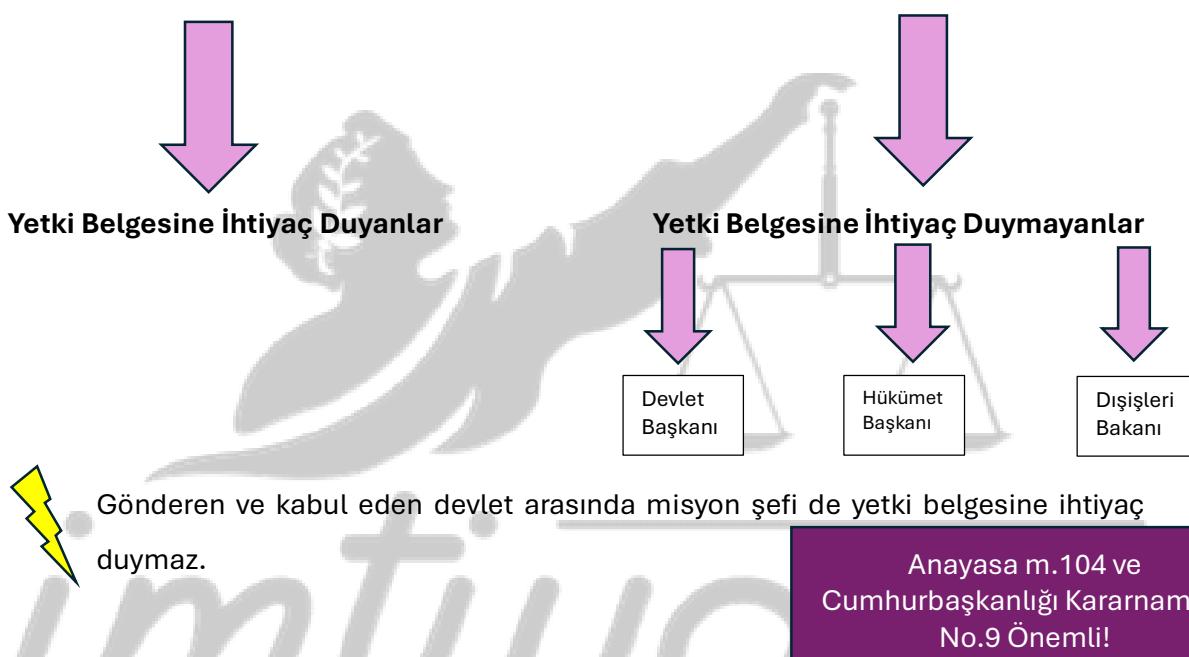
Metnin Oluşturulması ve Kesinlik Kazanması;

⚡ Antlaşmaya taraf olma ehliyeti ile antlaşma metnini imzalama (ya da paraflama) yetkisi birbirinden farklı konulardır. Antlaşmaya yapabilecekler devletler,

uluslararası örgütler ve daha önce ifade edildiği gibi belli şartlarla yetkileri kısıtlı devletlerdir.

İmzaya Yetkili Kişiler

Metnin Kesinlik Kazanması;

Aşağıdaki yöntemlerin her biri antlaşma metninde kesinlik kazandırmaktadır. Ancak farklılık arz ederler.

İmza

GENEL KURAL: Son şekli verilen antlaşma metni, imzalanmayla kesinlik kazanabilir.

Danışma Koşullu İmza

Eğer taraflardan biri DANIŞMA KOŞULLU imza atmış ise, bunun anlamı: bunu devletime soracağım demektir. Eğer danışma sonrası imza kabul edilirse İMZA ATILDIĞI ANDA metin kesinleşmiş olur.

Paraf

Ancak taraf devletler başka bir usul ile kesinlik kazanmasını belirlemiş olabilirler.

Örneğin paraflama yöntemi kararlaştırılmış ise paraflama işlemiyle metin kesinlik kazanmış olur. Paraf, paraf edenlerin isim ve soy isimlerinin baş harfiyle yapılır.

Eğer metni kesinlestireceği kararlaştırılmamışsa paraf sadece metni tespit eder.

Antlaşmaların Bağlayıcılık Kazanması;

Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (VAHS) Madde 11:

Bir antlaşma ile bağlanma rızasını açıklama yolları

Bir Devletin bir antlaşma ile bağlanma rızası **imza, bir antlaşma teşkil eden belgelerin teatisi, onay, kabul, tasvip veya katılma veya üzerinde mutabık kalındıysa diğer herhangi bir araçla** açıklanabilir.

Devletler herhangi bir araç belirleyerek antlaşmayla bağlanma iradesi ortaya koyabilirler.

Antlaşmaların Yürürlüğe Girmesi;

Antlaşmalar KURAL OLARAK bağlanma iradesinin açıklanmasıyla yürürlüğe girmemektedir.

İki taraflı anlaşmalarda, onay belgelerinin karşılıklı verilmesi ya da kararlaştırılan bir yere verilmesi gereklidir. Çok taraflı anlaşmalarda onay belgelerinin bir uluslararası örgüté veya kararlaştırılan bir yere verilmesi gereklidir.

Antlaşmaların yürürlüğe girmesi ve geçici olarak uygulanması

Madde 24- Yürürlüğe Girme

1. Bir anlaşma, kendisinin öngördüğü veya görüşmeci Devletlerin mutabık kalabilecekleri tarzda ve tarihte yürürlüğe girer.

2. Böyle bir hükmü veya mutabakat yoksa, anlaşma bütün görüşmeci Devletler için anlaşma ile bağlanma rızası tespit edilmez yürürlüğe girer.

3. Andlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonraki bir tarihte bir Devletin andlaşma ile bağlanma rızasını açıklaması halinde, anlaşma aksini öngörmedikçe, o Devlet bakımından anlaşma o tarihte yürürlüğe girer.
4. Bir anlaşma metninin tevsiki, Devletlerin anlaşma ile bağlanma rızasının tespit edilmesi, yürürlüğe giriş tarzı veya tarihi, çekinceler, depoziter makamının işlevleri ve anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce zorunlu olarak ortaya çıkan diğer meseleleri düzenleyen hükümleri, anlaşma metninin kabulü (adoption) zamanından itibaren uygulanır

Antlaşmalar Hakkında Türk Hukuk Sistemi;

Türk hukukunda imzaya yetkili kişiler

- Cumhurbaşkanı
- Dışişleri Bakanı
- Misyon şefi (GÖNDEREN VE KABUL EDEN DEVLET ARASINDA)

Anayasa m.104 ve
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
No.9 Önemli!

Onaylamayı uygun bulma kanunu gerektiren anlaşmalar;

Anayasa 90: Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Onaylamanın uygun bulunması kanunu ile ilgili hazırlık çalışmalarını Dışişleri Bakanlığı yürütür.

TBMM'ye uygun bulma kanunu için gönderme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

⚡ TBMM antlaşma metnini ya kabul ya reddeder. DEĞİŞİREMEZ.

Uygun Bulma Kanunu Gerektirmeyen anlaşmalar;

Anayasa 90/2: Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan anlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayılmasına ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu anlaşmalar,

yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

MADDE ÖZETİ:

- 1- Ekonomik ticari ya da teknik işleri düzenleyecek
- 2- Süresi 1 yılı aşmayacak
- 3- Devlet maliyesine yük getirmeyecek
- 4- Kişisel statü ve Türklerin yabancı devletlerdeki mülkiyet haklarına zarar vermeyecek
- 5- Türk kanunlarında değişiklik meydana getirmeyecek.

EK OLARAK; 244 sayılı Kanunun 5. maddesi; Madde 5 – Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı antlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı antlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı antlaşmaları, iki veya çok taraflı teknik veya idari işbirliği antlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi veya ticaret antlaşmalarını ve aynı nitelikteki modüsvivendileri 2. maddenin 4. fıkrası gereğince onaylamaya veya bunlara katılmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Antlaşmalara Çekince Koyulması;

VAHS madde 2: "çekince", nasıl kaleme alınırsa alınsın veya nasıl isimlendirilse isimlendirilsin, Devletin bir antlaşmayı imzalarken, onylarken, kabul ederken, tasvip ederken veya antlaşmaya katılırken, bazı antlaşma hükümlerinin hukuki etkisini kendisi bakımından ihraç etmek veya değiştirmek için yaptığı tek taraflı bir beyan demektir.

NE ZAMAN ÇEKİNCE KONAMAZ?

1- Antlaşma metni, çekinceyi yasaklıyorsa,

2- Çekince, antlaşmanın konu ve amacıyla açıkça çatışıyorsa.

Çekince Örneği;

Türkiye X antlaşmasının Y maddesine çekince koyduğunu varsayıalım;

- Çekinceyi kabul eden A devleti ile çekinceli maddeyle birlikte taraf olunur.
- Çekinceyi kabul etmeyen ancak Türkiye ile de taraf olmak isteyen C devleti ile Y maddesi dışında taraf olunur.
- Çekinceyi kabul etmeyen ve Türkiye ile de taraf olmak istemeyen D devleti ile antlaşma hükmü ve sonuç doğurmaz.

Antlaşmaların üçüncü taraflara etkisi;

KURAL: Üçüncü devletlerin rızası olmadan antlaşmalar hak ve yükümlülük doğurmaz.

VAHS Madde 34- Üçüncü Devletlerle ilgili genel kural
Bir anlaşma, rızası olmadan üçüncü bir Devlet için ne hak ne de yükümlülük yaratır.

İSTİSNALAR OLABİLİR Örneğin; sınır anlaşmaları.

VAHS Madde 35- Üçüncü Devletler için yükümlülükler öngören anlaşmalar:
Bir anlaşmanın tarafları bu anlaşmanın bir hükmünün bir üçüncü Devlet için bir yükümlülük aracı olmasını kastettiye ve üçüncü Devlet o yükümlülüğü açıkça yazılı bir şekilde kabul ettiye, bu anlaşma hükmünden üçüncü bir Devlet için bir yükümlülük ortaya çıkar.

VAHS Madde 36- Üçüncü Devletler için haklar öngören anlaşmalar
1. Bir anlaşmanın tarafları anlaşmanın bir hükmünün ya üçüncü bir Devlete veya o Devletin mensubu olduğu Devletler grubuna, ya da bütün Devletlere, bir hak vermesini kastettiye ve üçüncü Devlet buna rıza gösterirse, üçüncü Devlet için anlaşmanın bu hükmünden o hak doğar.

EN ÇOK GÖZETİLEN ULUS KAYDI: İki devlet arasında imzalanan anlaşmada, aynı nitelikte daha sonra imzalanacak bir anlaşma daha fazla hak öngörüyor ise, o anlaşmanın öngördüğü hakların uygulanmasına ilişkin yapılan kayittır. Sonraki anlaşma ortadan kalkarsa, kayıt düşer.

Antlaşmaların tescili;

BM Antlaşması madde 102.

Antlaşmalar BM Sekreterliğine tescil ettirilir.

TESCİL ETTİRİLMEMEN ANTLAŞMALAR DA GEÇERLİDİR! Yalnızca BM organları önünde ileri sürülemez.

Objektif statü yaratan antlaşmalar;

Objektif statü yaratan antlaşma örnekleri

- * Devletin siyasi statüsü
- * Sınır antlaşmaları
- * Ülkenin bir bölümünün ya da tamamının silahsızlandırılması
- * Deniz ve akarsuların statüsü
- * Uluslararası örgütlerin statüsü ve kişiliği

DİKKAT! Dayanaklar konusunda **antlaşmanın taraflarının gücü ya da kamu düzeni** olarak iki görüş vardır.

Antlaşmaların yorumlanması;

VAHS 31 MD. İçerik ile bağlantılı, konu ve amaca uygun ve iyi niyetle yorumlanmalıdır. Terimler olağan anlamıyla yorumlanmalıdır.

DİKKAT: Güçsüz ve güçlü devlet arasında yapılan bir yorumlamada **güçsüz devletin lehine** yorum yapılabilir!

Antlaşmaların çatışması;

İki değişik antlaşma birbirileyle çatışıyor ise;

- 1- Çatışma halini düzenleyen bir maddenin olup olmadığına bakılır,
- 2- Bir hüküm yoksa sonraki antlaşma uygulanır.
- 3- Sonraki antlaşmada olmayan hükümler için ilk antlaşma uygulanmaya devam eder.

Antlaşmaların geçersizliği;

KURAL OLARAK: Bir anlaşmanın iç hukuk sebep gösterilerek geçersiz olduğu iddia edilemez.

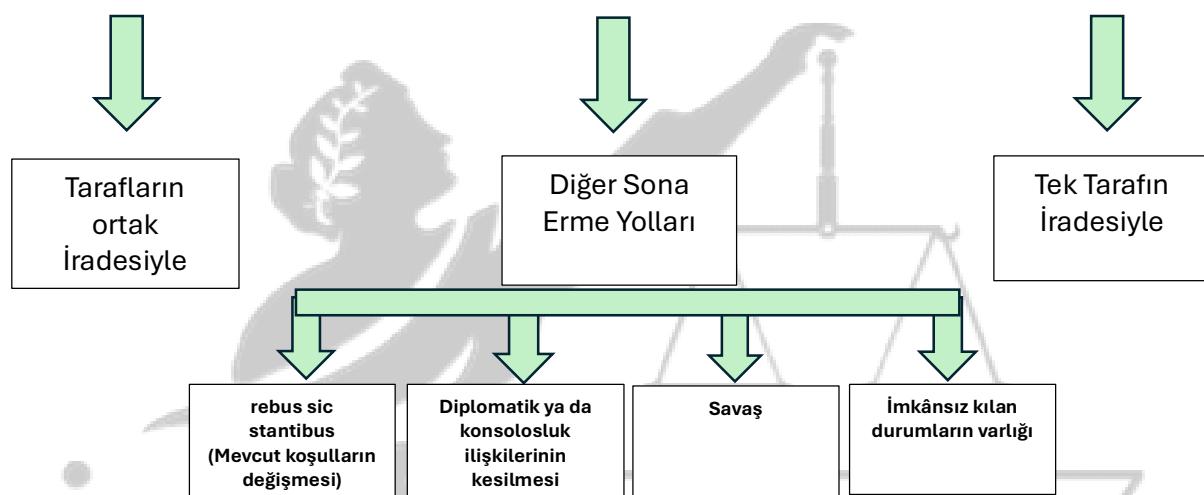

İSTİSNA! : İç hukuka aykırılığı öne sürülen iç hukuk normu temel norm ise geçersizliği iddia edilebilir. Ancak bu durumda karşı tarafın zararı karşılanır.

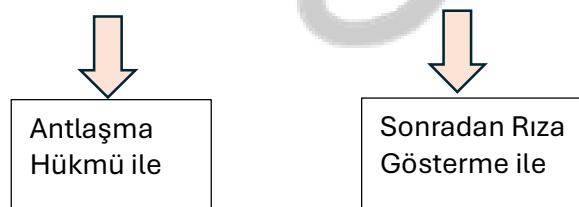
Geçersizlik sebepleri:

- Yetkisiz kişilerce yapılması
- İrade sakatlıkları (Hata, hile, tehdit)
- Jus cogens kurallara aykırılık.

Antlaşmaların sona ermesi;

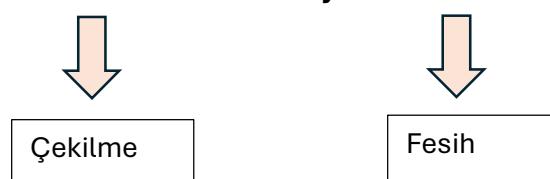

Antlaşmaların ortak irade ile sona ermesi;

Kural olarak oy birliği gerekir.

Antlaşmaların tek taraflı irade beyanı ile sona ermesi;

Çekilme ve fesih sonuç olarak taraflardan birinin antlaşma ile bundan sonra bağlı kalmak istemediğini bildirmesidir.

DİKKAT! Üç koşul;

- 1- Antlaşma fesih ya da çekilme hakkını öngörmüşse
- 2- Antlaşma fesih ya da çekilme hakkını öngörmemiş olsa bile bu niyet başka verilerden anlaşılıyor ise.
- 3- Antlaşma doğası gereği fesih hakkını tanıyor ise (TARTIŞMALI)

Madde 56 - Sona erme, fesih veya çekilme hususunda hiçbir hükmü ihtiva etmeyen

bir andlaşmanın feshi veya andlaşmadan çekilme

1. Sona ermesiyle ilgili hiçbir hükmü taşımayan ve fesih veya çekilme niyetini öngormeyen bir andlaşma, aşağıdaki haller gerçekleşmedikçe feshe veya çekilmeye tabi değildir:

- a - tarafların fesih veya çekilme ihtimalini kabul etme niyetleri tespit edilmedikçe; veya
 - b - fesih veya çekilme hakkı andlaşmanın niteliğinden zımnен çıkarılmadıkça.
2. Bir taraf 1. paragrafa göre andlaşmayı feshetme veya ondan çekilme niyetini en az 12 ay önceden bildirecektir

Dünger sona erme sebepleri:

REBUS SIC STANTIBUS: Antlaşma şartlarında köklü değişiklik olması. Bu sebebe dayanmak isteyen tarafça yükümlülükler yerine getirilmediği için şartlar değiştiyse, bu sebebe başvurulamaz.

SONRAKİ İMKANSIZLIK: Antlaşma konusunun yok olması.

SAVAŞ: Bazı anlaşmalar sona erer ancak başka anlaşmalar yürürlüğe girer. (Barış anlaşmasının yürürlüğe girmesi gibi)

DİPLOMATİK İLİŞKİLERİN KESİLMESİ: Antlaşmanın devam etmesi için bu ilişkiler olmazsa olmaz ise, anlaşma sona erer.

ULUSLARARASI TEAMÜL KURALLARI

DİKKAT! İç hukukta yer alan örf ve âdet hukuku ile karıştırmayın!

Teamül hukuku kuralları uluslararası hukuk kişilerince tutum ve davranışları sonucunda birlikte oluşturdukları yazısız hukuk kurallarıdır.

Gelenek değerlerinden farkı: HUKUK KURALI OLDUKLARINA inanılmasıdır.

İki unsuru vardır;

1 – Maddi unsur: Aynı davranışın sürekli tekrarlanmasıdır.

2 – Psikolojik Unsur: Bir hukuk kuralı olarak uygulanmasının zorunlu olduğu inancıdır.

Uluslararası Teamül kuralının oluşumu:

Genellikle kabul görmüş olması gereklidir.

DİKKAT: Bütün devletlerin rızası ARANMAZ!

- Sürekli ve kesintisiz itiraz edene karşı uygulanmaz.
- **Evrensel teamül kuralında sessiz kalmak:** KABUL ANLAMINA GELİR!
- **Bölgesel teamül kuralında sessiz kalmak:** KABUL ANLAMINA GELMEZ!

HUKUKUN GENEL İLKELERİ

Hukukun Genel İlkeleri nedir?

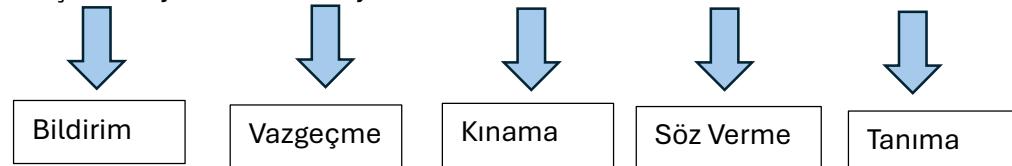
- 1. görüş: Bu ilkeler teamül kurallarıdır.
- 2. görüş: Antlaşmalara ve teamüle göre uyuşmazlık çözülemezse devreye girer.
(Kabul edilen görüş)

TEK TARAFLI HUKUKİ İŞLEMLER

Tek taraflı hukuki işlemler **KURAL OLARAK** üçüncü kişilere yükümlülük yükleyemez ancak hak verebilir.

- **İSTİSNA!** :Tek taraflı hukuki işlemin dayanağı bir teamül kuralı ya da uluslararası antlaşma ise yükümlülük de yüklenebilir.

- **Tanıma:** bir uluslararası hukuk süjesinin bir durum, olay ya da iddiayı yasal olarak kabul etmesidir.

Devletin varlık kazanabilmesi için başka devletlerce tanınması gereklidir mi?
Cevap: Hayır.

Devletin tanınmasında farklı yollar;

- **De jure tanıma:** Devleti bütün sonuçlarıyla tanımak anlamına gelir.
- **De facto tanıma:** Tanınan devlet hakkında şüphe varsa (istikrar, ülke bütünlüğü vs) de facto tanıma yoluna gidilir. İngiltere SSCB'yi de facto olarak tanıdığını antlaşma metnine yazmıştır. De jure geri alınamaz, de facto geri alınabilir. Böylece de facto tanıma bir geçiş dönemi gibi düşünülebilir.

Tanıma açık olabileceği gibi üstü kapalı da olabilir.

- **Açıkça tanıma:** Tanıdığını açıkça bildirilmesidir.
- **Kapalı tanıma:** Kuşkuya yer vermeyen ancak açıkça bir bildirim de içermeyen tanımadır. Örneğin; antlaşma ilişkisine girmek, diplomatik ilişki kurmak.

Koşullu tanıma – koşulsuz tanıma

- ABD Lübnanı ABD vatandaşlarının haklarını koruması koşuluyla tanımiştir.

Rusya SSCB'nin devamı olduğunu ileri sürerek ayrıca bir tanınmaya ihtiyacı olmadığını ileri sürmüştür.

Tanınmayan devletin hukuki durumu;

Devlet tanınmıyor olsa da fiilen göz ardı edilemez. Hava sahası, karasularında zararsız geçiş rejimi uygulanması gibi konular göz ardı edilemeyecektir.

- İngiltere Arnavutluk'u tanımadığı zamanlarda dahi uyuşmazlık divanda görülmüştür. Divan bunda bir sakınca görmemiştir.

Hükümetlerin tanınması;

Hükümetin tanınması için önce ya da en azından aynı anda devletin tanınması gereklidir. Ancak devletin tanınması hükümetin tanınması anlamına gelmez. Hukuki yollarla görevde gelen hükümetleri tekrar tekrar tanıtmaya gerek yoktur. Aksi halde içişlerine karışmama ilkesi zarar görebilir. İsyancılık, ayaklanma, darbe gibi durumlarda hükümetlerin tanınması gündeme gelebilir.

Tanınan hükümetin ülkesi üzerinde etkisi, denetimi yok ise sürgünde hükümet olarak adlandırılır. Yabancı devlet işgali, bağımsızlık arayan topluluğun ülke dışında hükümet kurması gibi durumlarda karşılaşılır.

Hükümetlerin tanınmasında kullanılan ölçütler:

- Estrada ölçütü (İçişlerine karışmama)
- Tobar doktrini (Demokratik yollarla iktidara gelmeyenler tanınmaz)
- Fiilen varlık ve etkisi (Devlet ülkesinde hakimiyet) (günümüzdeki görüş)

İmtiyaz

ULUSLARARASI HUKUKUN ÖZNELERİ

-DEVLETLER-

Devletin Unsurları

ÇEŞİTLİ DEVLET TÜRLERİ

ÜLKE

Kara Ülkesi;

Sınırları bilmek önemlidir! Hem hak hem yükümlülükture.

Sınır belirleme yöntemleri

- 1- Doğal sınırlar (dağlar, akarsular, göller)
- 2- Suni sınırlar (geozedik sınırlar, geometrik sınırlar)

Hava Ülkesi

Kara ülkesi ile karasuları üzerinde yer alan hava sahasıdır.

Hava ülkesiyle alakalı olarak 5 adet sözleşme bulunmaktadır.

- 1- Geçici Sözleşme
- 2- Sivil Havacılık Sözleşmesi
- 3- Hava Servisleri Transit Sözleşmesi
- 4- Hava Servisleri Ulaşım Sözleşmesi
- 5- Teknik Ekler

Transit Sözleşme (İki Hak Sözleşmesi)

- 1- Yere inmeksizin üzerinden geçme
- 2- İniş Hakkı

Ulaşım Sözleşmesi

- 1- Yere inmeksizin üzerinden geçme
- 2- Ticari olmayan teknik nedenlerle iniş hakkı
- 3- Hava arıcının bağlı olduğu devletten aldığı yük ya da yolcuyu indirme hakkı
- 4- Hava arıcının akit devlette aldığı yolcu ya da yükü kendi devletine götürmek için alma hakkı
- 5- Herhangi bir akit devletten herhangi bir akit devlete gidecek yolcu ya da yükü alma hakkı (**BURAYA ÇEKİNCE KONABİLİR**)

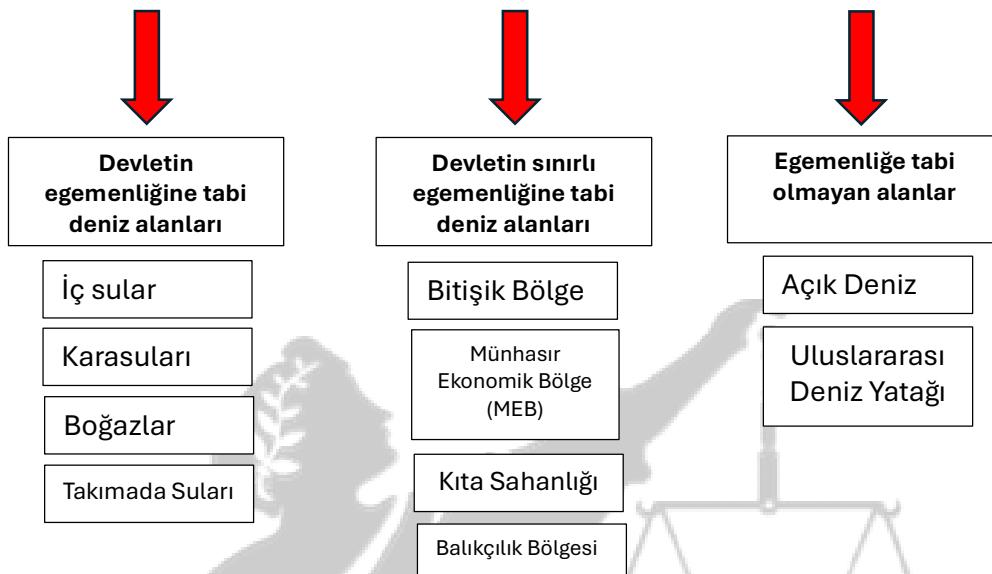
Deniz Ülkesi

- Uluslararası Deniz Hukuku-

Devletlerin egemen haklara sahip olduğu deniz ülkesi, esas hatla kara ülkesi arasında kalan iç sular ve bu hattın ötesine uzanan kara sularından oluşur.

Deniz Alanlarının Belirlenmesi

Deniz nedir? Dünya üzerinde iletişim ve ulaşımı olanağ veren tuzlu su alanıdır.

Denizlerden yararlanma: İletişim, ulaşım ve doğal kaynakların kullanılması ve işletilmesi

Gemi nedir? “*Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzme özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her araç kendiliğinden hareket etmesi imkânı bulunmasa da, bu Kanun (TTK) bakımından 'gemi' sayılır.*”

Sözleşmeler;

I. Cenevre BM Deniz Hukuku Konferansında Kabul Edilen Antlaşmalar;

Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi 1964 yürürlük

Kita Sahanlığı Sözleşmesi 1964 yürürlük

Açık Denizlerde Balıkçılık ve Canlı Kaynakların Korunması Sözleşmesi 1966 yürürlük

Açık Deniz Sözleşmesi 1962 yürürlük

III. Cenevre BM Deniz Hukuku Konferansında Kabul Edilen Antlaşma;

Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesi 1982 yürürlük

Türkiye bu antlaşmaların hiçbirine taraf değildir. BMDHS ise 3, 33 ve 121. maddelere sürekli itiraz etmektedir. ULUSLARARASI TEAMÜL KURALLARINI HATIRLA !!!

İÇ SULAR

İç sular, karasularının berisinde kalan sulardır. Dolayısıyla karasularının başladığı yer aslında iç suların bittiği yerdir.

- **O halde karasuları nereden başlar?**

İki yöntem bulunmaktadır: normal esas hat – düz esas hat

Normal esas hat: Kıyı boyunca uzanan en düşük cezir hattıdır.

Düz esas hat: Girintili ve çıkışlı kıyılarda uygun noktaların birleştirilmeleriyle elde edilen hattır.

İç Suların Hukuki Rejimi

Tam olarak kıyı devletinin egemenliği altındadır.

ÖNEMLİ HUSUS LİMANLAR! Kapatabilir mi? Kapatamaz mı?

Tehlike halinde bulunan gemiye liman kapatılamaz.

Kapatılabileceği durumlar;

1- Askeri limanlar

2- Yaygın ve salgın bir hastalık

3- Kamu güvenliği

TİCARET GEMİLERİ İÇİN, serbestlik bir haktır.

SAVAŞ GEMİLERİ İÇİN, hak değildir ancak serbestlik tanınımaktadır.

İster savaş ister ticaret gemisi olsun sahildar devletin kurallarına uymak zorundadır.

ANCAK FARKLILIKLAR VAR!

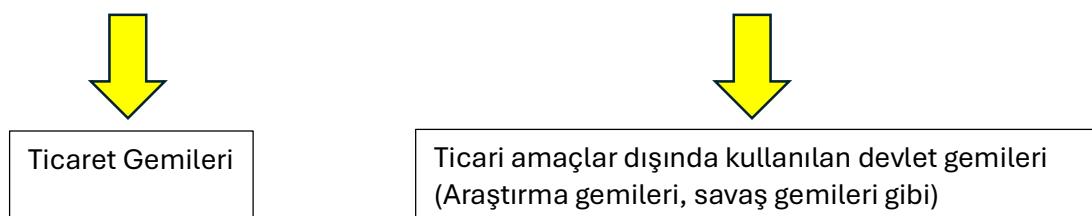
Ticaret gemileri açısından, mürettebat – sahildar devlet vatandaş arasındaki özel hukuk uyuşmazlıklarında uluslararası özel hukuk, ceza uyuşmazlıklarında ise sahildar devlet

tam yetkilidir. Mürettebat arasındaysa bayrak devleti yetkilidir. Cezai yargı yetkisini ilgilendiren bir durum varsa sahildar devlet **kullanılmamalıdır.**

Savaş gemileri açısından, ister cezai ister özel hukuk uyuşmazlığı olsun kıyı devletinin yargı yetkisi yoktur.

GEMİ

Savaş gemisi: Bir devletin silahlı kuvvetlerine ait olan ve kendi tabiiyetindeki askeri gemilerin açık dış işaretlerini taşıyan, bu devletin hizmetinde ve adı subaylar listesinde veya eşit bir belgede kayıtlı bulunan bir deniz subayının kumandası altında bulunan ve mürettebatı askeri disiplin kurallarına tabi olan gemidir.

KARASULARI

KURAL: Karasuları en fazla 12 mil olabilir. (Daha önce 3, 6 mil gibi uygulamalar da vardı..)

İSTİSNA: Karşılıklı kıyı uzaklığı 12 milden az ise ne olacak? Uygulanacak prensipler; eşit uzaklık ve Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 300.

İSTİSNANIN İSTİSNASI: Tarihsel haklar.

Karasularının Hukuki Rejimi:

Kural: Tam egemenliğe tabi olmasıdır.

Devletin Egemenliğine Getirilen Kısıtlamalar;

- 1- Zararsız geçiş
- 2- Yargı yetkisine getirilen istisnalar

Geçiş nedir?

BMDHS madde 18;

- Karasularını, iç sulara girmeksizin veya iç sular dışında bir demirleme yerinde veya bir liman tesisisinde durmaksızın katetmek;

- İç sulara girmek veya bu suları terk etmek veya bu nitelikteki bir demirleme yerinde veya liman tesisisinde durmak veya buraları terk etmek.

Zararsız geçiş nedir?

BMDHS madde 19;

Geçiş, sahildar devletin barışına, düzenine veya güvenliğine zarar vermedikçe zararsızdır. Geçiş işbu Sözleşmenin hükümlerine ve uluslararası hukukun diğer kurallarına uygun şekilde gerçekleştirilecektir.

Sahili bulunsun ya da bulunmasın tüm devletlerin gemileri zararsız geçiş hakkından yararlanır.

Zararsız geçişin ihlal edilmesi;

Yabancı bir geminin geçiği eğer bu gemi karasuları içerisinde aşağıdaki faaliyetlerden herhangi birinde bulunursa, sahildar devletin barışına düzenine veya güvenliğine zarar vermiş sayılacaktır.

- Sahildar devletin savunmasına veya güvenliğine zarar vermeyi amaçlayan her türlü propagandada bulunulması;
- Sahildar devletin savunmasına veya güvenliğine zarar verecek şekilde bilgi toplanması;
- Herhangi bir tip silahla deneme veya manevralar yapılması;
- Sahildar devletin egemenliğine, toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı tehdide veya kuvvete baş vurulması veya Birleşmiş Milletler Antlaşmasında belirtilen uluslararası hukuk ilkelerine aykırı diğer herhangi bir davranışta bulunulması;
- Her türlü uçağın uçurulması, güverteye indirilmesi veya gemiye alınması;
- Her türlü askeri makinaların uçurulması, güverteye indirilmesi veya gemiye alınması;
- Sahildar devletin gümrük, maliye, sağlık veya muhaceret konularındaki kanun ve kurallarına aykırı bir şekilde mal, para veya kişilerin gemiye alınması veya gemiden çıkartılması;

- İşbu Sözleşmeye aykırı olarak, bilerek ve isteyerek ağır kirlenmeye sebebiyet veren fiillerde bulunulması;
- Balık avlama faaliyetlerinde bulunulması;
- Araştırma veya ölçüm faaliyetlerinde bulunulması;
- Sahildar devletin herhangi bir haberleşme sisteminin veya diğer herhangi bir deniz teçhizat veya tesisinin işleyişini engelleyecek her türlü faaliyette bulunulması;
- Geçişle doğrudan ilgisi bulunmayan diğer her çeşit faaliyette bulunulması.

Karasularında Devletin yargı yetkisine getirilen kısıtlamalar;

SAVAŞ GEMİLERİ BAKIMINDAN: Karasularını derhal etmesini istemek ve tazminat hakkı.

BMDHS 30-31.

TİCARET GEMİLERİ BAKIMINDAN: Karasularında cezai yargı yetkisi vardır ancak bunu KULLANMAMALIDIR. BMDHS 27.

Madde 27

Yabancı bir gemide cezai yargı yetkisi

1. Karasularından geçen yabancı gemide, geçiş sırasında işlenmiş bir suçtan ötürü bir şahsin tutuklanması veya bir soruşturmadada bulunulması amacıyla sahildar devlet aşağıdaki durumlar dışına cezai yargı yetkisini kullanmamalıdır:

İstisnaları:

- ✓ Suçun sonuçları sahildar devlete uzanıyor ise,
- ✓ Ülkenin barış, güvenlik, sükunu bozuluyor ise,
- ✓ Gemi kaptanı, konsolos veya diploması temsilcisi müdahale talep etmişse,
- ✓ Uyuşturucu trafiğini engelleme gayesi varsa.

Zararsız geçiş rejiminin felsefesi;

Zararsız geçiş rejiminin felsefesi; açık denizlerin serbestliği ilkesinden etkin biçimde yararlanabilmek için ulaşımın başlangıç ve bitiş noktaları olan limanlara kadar karasularında da engellenmemesi gerekir.

Sığınma Hakkı: Ticaret gemilerine sığınılamaz! Savaş gemilerine ise sadece siyasi suçlular sığınabilir. Kurallara aykırı sığınma yapılsa bile savaş gemisine girilemez!

BOĞAZLAR

Boğaz nedir?

Kara parçaları arasında iki deniz alanını bağlayan doğal suyoluna boğaz denir.

Boğazlar iki gruba ayrılır;

Ulusal Boğazlar

- Tek bir devletin kıyıda olduğu boğazlar, ulusal boğazdır.
- Kapalı denize bağlanan dar deniz yolu da yine ulusal boğazdır.

Uluslararası Boğazlar

- Uluslararası ulaşımda kullanılan deniz yoludur.
- Uluslararası ulaşımda kullanılan boğaz olmanın ölçütü ise yoğunluk değil, coğrafi ölçütür.

Uluslararası boğaz, “tümüyle uluslararası hukuka tabi bir deniz yolu” olarak anlaşılmamalıdır.

Uluslararası boğaz olmanın bazı coğrafi ölçütleri karşılıyor olmak gereklidir. Bu ölçütler;

- İki açık denizi birbirine bağlaması
- Açık deniz ile MEB (Münhasır Ekonomik Bölge)
- İki ayrı MEB'i birbirine bağlaması

şeklinde sayılabilir.

Gerektiğinde karasuları ve MEB veya açık denizi bağlasa da uluslararası boğaz olarak nitelendirilebilir.

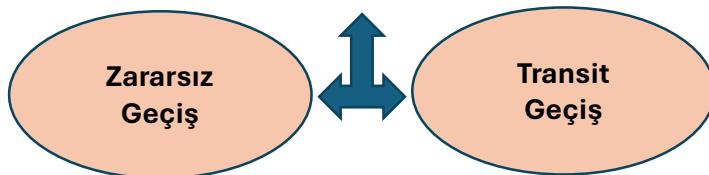
Bir boğaz ulusal boğaz olsa dahi uluslararası bir antlaşma ile uluslararası boğaz olabilir.

Zorunlu ya da ihtiyacı olması, uluslararası ulaşım için önemli olması gibi meseleler ölçüt değildir. Uluslararası antlaşmanın konusu haline geldiyse zaten uluslararası boğazdır.

BOĞAZLarda GEÇİŞ REJİMİ

Boğazlarda geçiş rejimi hususunda 1958 Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi'nde **zararsız geçiş** öngörülmüştür. Ancak 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde (BMDHS) iki rejim öngörülmüştür;

 1982 BMDHS uyarınca Gemiler arasında ayrım yapmamak kaydıyla zararsız geçiş ertelenebilir. Ancak 1958 Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi'nde zararsız geçişin ertelenemeyeceği düzenlenmiştir.

1958 Sözleşmesi madde 16/4: Açık denizin bir bölümü ile açık denizin diğer bir bölümü veya yabancı bir Devletin karasuları arasında milletlerarası ulaştırmada kullanılan boğazlarda yabancı gemilerin zararsız geçiş hakkı ertelenemez.

TÜRK BOĞAZLARI

Türk boğazları, İstanbul, Çanakkale ve Marmara Denizini içerir ve Montrö rejimine tabidir.

Zararsız ya da transit değildir.

Sağlık denetimi dışında formaliteye bağlanamaz.

Savaş ve Barış dönemlerinde Türkiye'nin durumuna göre şartları değiŞebilir.

Klavuz almak istege bağlıdır.

 Ticaret gemileri savaş zamanında ya da Türkiye kendisini tehdit altında görüyor ise barış zamanı koşullarıyla gündüz geçecekler, Türkiye savaşan devlet ise; Türkiye ile savaşta olmayan ticaret gemileri gündüz geçecek ve düşmana yardım etmeyeceklerdir.

Savaş gemilerinin ise savaş zamanında sınıfına bağlı olarak geçiş şartları değişir.
Barış zamanında boğazdaki gemi sayısı 9'u ve 15 bin tonu aşamaz.

Madde 14.

İşbu mukavelenamenin 11inci maddesinde ve 3 üncü lahikasında derpiş edilen ahval müstesna olmak üzere Boğazlarda transit halinde bulunabilecek ecnebi bahrî kuvvetlerin azamî tonaj mecmuu 15.000 tonu tecavüz etmeyecektir.

- Türkiye savaşan devlet ise ya da kendisini tehlike altında görüyor ise Türkiye dilediği gibi hareket edebilir.
- Türkiye tarafsız ise, tarafsız devletlerin savaş gemilerine barış zamanı şartları uygulanır. Savaşan gemilerin geçişi ise yasaktır.

MONTRÖ SÖZLEŞMESİ

Montrö sözleşmesi 20 yıl süre ile yapılmış bir sözleşmedir. Bu sebeple bu sürenin bitiminden 2 yıl önce taraflardan biri tarafından yapılacak olan bir başvuru ile 1956 yılında sona erdirilebilir olmasına karşın herhangi bildirim yapılmamıştır. Hala devam etmekle birlikte ön bildirimle sonlandırılabilir haldedir.

Güncel bir proje olan “**Kanal İstanbul Projesi**” sona erdirilmemiş olan Montrö Sözleşmesi’ne aykırı olmadığı sürece yapılması mümkündür.

Ancak;

KANAL İSTANBUL PROJESİ

Kanaldan geçişe zorlamak mümkün değildir!

Karadeniz devletlerinin güvenliği tehlikeye düşürülemez.

Montrö Sözleşmesi’ne aykırı olamaz.

KANALLAR

Kanal; iki denizi birleştiren **insan yapısı** suyollarıdır. Ulusal kanal ve uluslararası kanal olmak üzere iki tür kanaldan söz edilebilir.

Ulusal kanal, geçiş rejimi olarak devletin yetkisine tabidir.

Uluslararası kanalların bağlılığı konusunda herhangi bir teamül bulunmamaktadır. Bu sebeple o kanalı uluslararası kanal olarak kabul edilen uluslararası antlaşmaya bakılır.

Süveyş Kanalı;

- ⚡ İstanbul Sözleşmesi ile düzenlenmiştir.
- ⚡ Savaş ve barış dönemlerinde savaş gemilerine ya da ticaret gemilerine açıktır.
- ⚡ Kanal ağzı ve içinde 3 mil açığa kadar düşmanca eylemler **yasaktır**.

Panama Kanalı;

- ⚡ Panama – ABD arasındaki antlaşmaya göre sürekli tarafsız bir uluslararası ticaret yoludur.

Kiel Kanalı;

- ⚡ Versay antlaşması ile Almanya ile barış içinde olan bütün devletlere açıktır.

ADA-TAKIMADA

Ada;

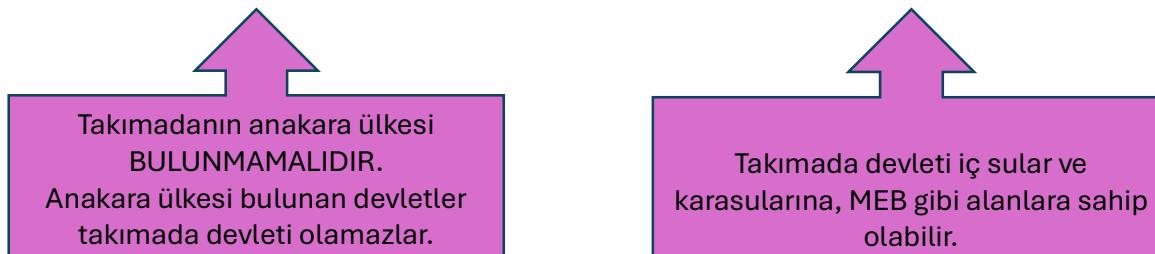
Doğal oluşmuş, sularla çevrili, sürekli su yüzeyinde kalan kara parçasıdır.

Yaşamaya elverişli olmayan, kendine ait ekonomik
yaşantısı bulunmayan kayalık benzeri toprak
parçaları MEB ve kıta sahanlığına sahip olamaz.

Takımda;

Birbiriyle sıkı bağlar içinde bulunan coğrafi, ekonomik ve siyasal bir bütün oluşturan ya da tarihsel olarak böyle kabul edilen adalar takımadadır.

DEVLETİN SINIRLI EGEMENLİĞİNE TABİ DENİZ ALANLARI

Bazı deniz alanları devletlerin sınırlı egemenliğine tabidir;

Bitişik bölge; sahildar devletin karasularına bitişik olan ve birtakım yetkilere sahip olduğu, karasularından başlayarak 24 mil ilan edilebilen deniz alanıdır.

⚡ Böylelikle 12 mil karasuları olan bir devlet 24 mil bitişik bölge ilan ettiğinde filen 12 millik bir alanda bitişik bölge sahibi olacaktır.

Kıt sahanlığı; kara ülkesinin yer altındaki uzantısıdır.

⚡ Doğuştan gelen (ab inito) ve filen (ibso facto) gelen haklardır.

⚡ İlana gerek yoktur.

⚡ Doğal kaynaklardan yararlanmaya yönelik haklar verir.

- **Doğal kaynaklar; madenler ve cansız kaynaklar ile yeraltı ve deniz yatağında sürekli dokunma halindeki canlılar (istakoz, yengeç).**

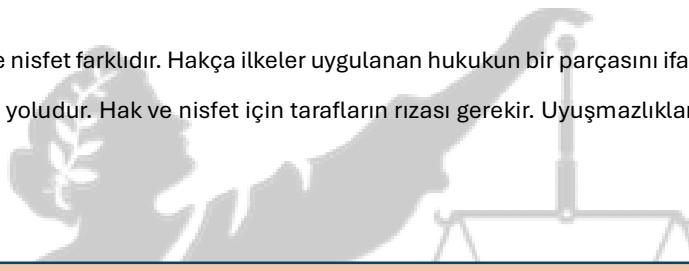

Kıta sahanlığı, üzerinde bulunan deniz tabakasının hukuki niteliğini değiştirmez. O su hakkında açık deniz ise açık deniz, MEB ise MEB hükümleri uygulanır.

Dış sınırı ise antlaşma yoluyla veya hakkaniyete uygun yapılır.

* Hakça ilkeler ile hak ve nisbet farklıdır. Hakça ilkeler uygulanan hukukun bir parçasını ifade ederken hak ve nisbet hukuk dışı çözüm yoludur. Hak ve nisbet için tarafların rızası gerekir. Uyuşmazlıkların çözümünde de bahsedilecek.

Münhasır Ekonomik Bölge (MEB); Karasalarının başladığı esas hattan itibaren 200 mile kadar edilebilen deniz alanıdır.

Karasuları dışında kalan su tabakasını, deniz yatağını ve toprak altında kıyı devletine münhasır haklar ve yetkiler tanır.

Bu münhasır haklar;
Doğal kaynaklardan yararlanma hakkı (su alanını, deniz yatağını, toprak altında arama denetleme ve koruma yetkilerini içerir.) ve İşletme hakkı (rüzgar enerjisi, su akıntısından yararlanma)

Üçüncü devletlere zarar vermeyecek her türlü yararlanmadır.

Devlet bu alan üzerinde aynı zamanda yargısal ve yetkisel birtakım haklara da sahiptir;

- **Her türlü tesis, araç ve gerecin bu alana yerleştirilmesi ve kullanılması**
- **Bilimsel araştırma yapma**
- **Çevre korunması ve düzenlenmesi gibi.**

- **Devletlerin bu alandaki hakları bölge devletlerinin kimi özellikleri dikkate alındığında sınırlanırabilir. Yani birtakım özelliklere sahip bölgesel devletlere canlı doğal kaynaklardan yararlanma hakkı tanınır.**
- **Denize kıyısı bulunmayan devletler ve coğrafi bakımdan elverişsiz devletler MEB devletleri ile anlaşma yoluna gidebilirler.**
- **MEB Devleti kendi av hacmini belirler ve arda kalanı dağıtabilir.**
- **MEB sınırlanması, kita sahanlığı ile aynıdır.**

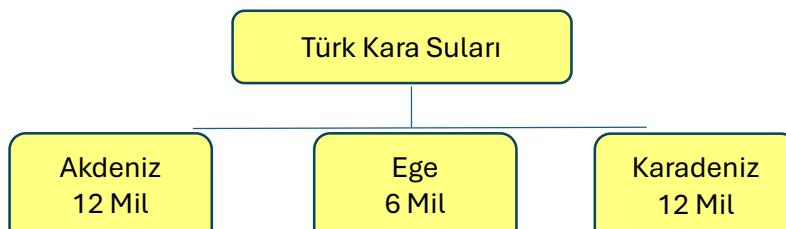
- **Coğrafi bakımdan elverişsiz devlet**
 - 1- Denize kıyısı olmayan
 - 2- Kısa bir kıyı şeridine sahip olan
 - 3- Sadece kapalı ya da yarı kapalı denize kıyısı olan
 - 4- Verimli deniz alanına sahip olmayan

BMDHS madde 70: 2. İşbu Kısmın amaçları uyarınca, "coğrafi bakımdan elverişsiz devletler"den, kapalı veya yarı kapalı bir denize kıyısı bulunan devletler de dahil olmak üzere, coğrafi durumlarının nüfuslarının bütününe veya bir kısmının besin olarak balık ihtiyacını yeterli şekilde sağlamalarını alt-bölgesel veya bölgesel devletlerin münhasır ekonomik bölgelerindeki canlı kaynakları kullanmalarına bağlı kılan sahildar devletler ile; kendilerine has bir münhasır ekonomik bölge iddiasında bulunamayan sahildar devletler anlaşılır.

TÜRKİYE'NİN DENİZ SINIRLARI

Türk karasuları; 15.5.1964 tarihli ve 476 sayılı Karasuları Kanunu ile yapılmıştır. Bu Kanuna göre karasuları sınırımız 6 mildir. Ancak ikinci madde istisna getirmiştir. Karasuları daha geniş olan devletlere karşı mütekabiliyet esasına göre belirlenmektedir.

Kıta Sahanlığı; 18 Mart 2019'da Türkiye, Doğu Akdeniz'de kıta sahanlığı dış sınırlarını ilan etti. Sınır, doğuda $32^{\circ}16' 18''$ geçen meridyen; Batı'da 28° meridyeni ile Mısır ile aramızda kalan deniz alanının orta hattı olarak belirlenmiştir.

MEB; Doğu Akdeniz de Libya ve Türkiye arasında MEB sınırlandırma anlaşması yapılmış ve sınırlar bu antlaşmaya göre belirlenmiştir. Karadeniz'de de 200 mildir.

KARASULARI KANUNU: Madde 1 – Türk karasuları Türkiye ülkesine dahildir. Türk karasalarının genişliği altı deniz milidir. Cumhurbaşkanı, belirli denizler için, o denizlerle ilgili bütün özellikleri ve durumları gözönünde bulundurmak ve hakkaniyet ilkesine uygun olmak şartıyla, altı deniz milinin üstünde karasuları genişliği tespit etmeye yetkilidir.

AÇIK DENİZ

Düzenleme 1. Diğer alanlara girmeyen suların hepsi açık denizdir.

Açık deniz sadece su tabakasını ifade eder, altındaki kara parçası uluslararası deniz yatağıdır.

Açık deniz denize kıyısı olsun olmasın bütün devletlere açıktır.

1958 Sözleşmesinde açık denizlere ilişkin kabul edilen serbestlikler;

- Seyrüsefer serbestliği
- Petrol borusu ve denizaltı kablosu döşeme serbestliği

- Balık avlama serbestliği
- Uçuş serbestliği

1982 Sözleşmesi ile ilave edilen iki serbestlik;

- Bilimsel araştırma yapma serbestliği
- Suni ada ve tesis yapma serbestliği

BAYRAK YASASI

Açık denizlerde bayrak, sorumlu devleti gösterir. Devletin yargışal ve yönetsel yetkilerini kullandığı gemiler, açık denizde de kendi ulusal kanunları ile bağlıdır.

Başka bir devlet, başka bir devlet gemisine müdahale edebilir mi?

Bu soruya olumlu yanıt vermek için aşağıdaki sebeplerin mevcudiyeti gereklidir;

- ❖ Köle ticaretini engellemeye
- ❖ Deniz haydutluğunu önleme (Korsan ve haydut aynı şey değil!)
- ❖ Kesintisiz takip
- ❖ Uyuşturucu madde ticareti
- ❖ Açık denizden görüntülü veya sesli yayın yapma

Ancak bütün bu sebepler yalnızca ticaret gemilerini kullanılabılır. Savaş gemilerine karşı KULLANILAMAZ.

DENİZ HAYDUTLUĞU

Uluslararası bir suç olan deniz haydutluğu eylemleri;

- ❖ Eylem açık denizde, uluslararası sularda hiçbir devletin egemenliğine girmeyen bir alanda yapılmalıdır.
- ❖ Gerçek kişilere ve mallara karşı yapılmalıdır.
- ❖ Deniz haydutluğunu saptayan her devlet, gemiye müdahale edebilir, yargılama yapabilir. Örneğin köle ticaretinde diğer devletler sadece köleleri serbest bırakabilecektir.

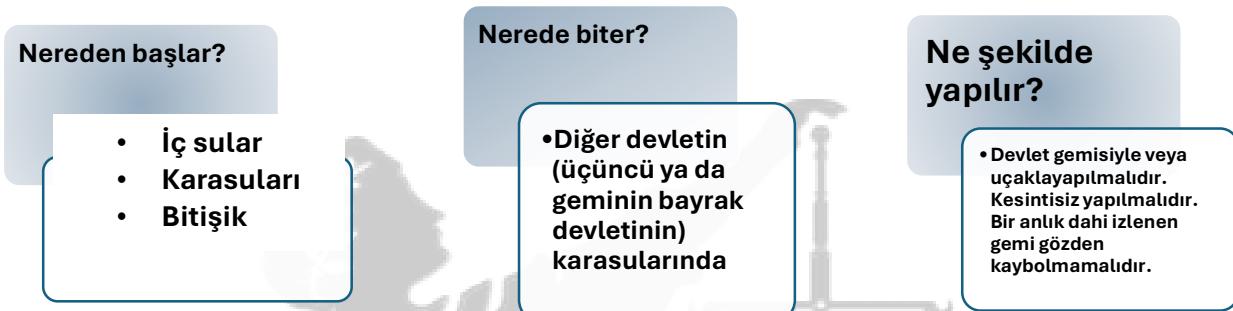
Deniz haydutluğu
ile korsanlık
karşıtılmamalıdır.

Korsanlık; devletin yetkilendirmesi sonucunda, denizde düşman gemilere karşı eylem gerçekleştiren ve ganimet kazanan kişilerdir.

KESİNTİSİZ TAKİP

Kesintisiz takibin diğer adı ‘izleme hakkı’dır.

➤ Kesintisiz takip hukuka aykırı yapılmış, gemi durdurulmuş ya da alikonulmuş ise tazminat borcu doğar.

ULUSLARARASI DENİZ YATAĞI

Uluslararası deniz yatağı otoritesi, **insanlığın ortak mirası** olan deniz yatağının hukuki rejimini düzenleyen, işletimini sağlayan ve koruyan örgütür.

Otoritenin organları;

ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

Uluslararası ilişkilerin karmaşık yapısı ve günümüzde gittikçe artan ihtiyaçların karşılanması gibi sebepler uluslararası seviyede örgütlenmeyi mecbur kılmıştır.

Uluslararası örgütler hiçbir zaman devletler gibi bir özne olamazlar.

Ülkeleri yoktur

Vatandaşları yoktur

Kanun çıkaramazlar

Ancak Uluslararası Örgütler de süreklilik arz etmesinden ve birtakım dokunulmazlık ve ayrıcalıklara ve sorumluluklara sahip olmasından dolayı uluslararası toplumun bir süjesi kabul edilmektedir.

MİLLETLER CEMİYETİ

İlk evrensel düzeyde örgütlenme 1919 Milletler Cemiyeti'dir. (Cemiyeti Akvam)

- Birinci dünya savaşından sonra galip devletlerin mağlup devletlere imzalattığı antlaşmanın ekiyle kurulmuştur.
- MC, kuvvet kullanmayı yasaklamamış, şartlara bağlamıştır. Bu sebeple II. Dünya Savaşına da engel olamamıştır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM)

Birleşmiş Milletler Antlaşması 26 Haziran 1945'de yapılan genel oturumda oybirliği ile kabul edilmiş, gerekli sayıda onay belgesinin gelmesi üzerine 24 Ekim 1945'de yürürlüğe girmiştir.

BM ORGANLARI

Genel Kurul

Güvenlik Konseyi

Genel Sekreterlik

Ekonominik ve Sosyal Konsey

Vesayet Konseyi

Uluslararası Adalet Divanı

Türkiye Cumhuriyeti
15 Ağustos 1945
tarihli ve 4801 sayılı
kanunla katılmıştır.

Genel Kurul

- ❖ Tüm üyelerden oluşur.
- ❖ Her üye 1 oy hakkına sahiptir.

KURAL OLARAK: Her türlü meseleyi görüşebilir.

İSTİSNA: Güvenlik Konseyi yetkisine giren bir alanda görevini yerine getirdiyse, Genel Kurul tavsiye veremez.

- ❖ KARARLARI HUKUKEN BAĞLAYICI DEĞİLDİR. TAVSİYE NİTELİĞİNDEDİR!
- ❖ Kararı KURAL OLARAK oyçokluğu ile alınır. Önemli konularda hazır bulunan ve oy verenlerin 2/3 çoğunluğu aranır.
- ❖ Yılda bir kere toplanır. Gerekli görüşürse olağanüstü toplantı yapılabilir.
- ❖ Barış için birlik kararı önemlidir.

Güvenlik Konseyi

- ❖ 15 üyeden oluşur.
- ❖ 5 daimî üyesi vardır. (ABD, Fransa, Rusya, Çin, İngiltere). Kalan üyeleri 2 yiliğine coğrafi dağılım esasına göre seçilir. Seçilen bir üye bir dönem geçiktikten sonra tekrar seçilebilir.
- ❖ Daimî üyelerin veto yetkisi vardır. UAD yargıç seçimleri (oyçokluğu) 8/15 çoğunlukla aranır veto yetkisi yoktur.
- ❖ ÇİFTE VETO: Veto yetkisi esasa ilişkindir.
- ❖ Toplantıyı terk etmek, çekimser kalmak VETO ANLAMINA GELMEZ. Örnek: Kore müdahalesi.

Uluslararası Adalet Divanı (UAD)

- ❖ TEMEL GÖREVİ: Devletler arasındaki uyuşmazlıkları çözmektir.
- ❖ 15 bağımsız yargıçtan oluşur. Yargıçlar millete göre seçilmez ancak Mahkemedede aynı anda her devletten bir yargıç bulunabilir.

- ❖ Yargıçlar 9 yıl için seçilirler. Süresi sona erken yargıçlar tekrar seçilebilir. Yargıcı seçimleri 3 yılda bir yenilenir.
- ❖ UAD Statüsüne göre çalışır. BM'ye üye olanlar doğal olarak UAD Statüsüne de taraf olmuş olurlar.
- ❖ Divanın yargı yetkisi KURAL olarak ihtiyaridir. Divan kendiliğinden davaya bakamaz. Ancak taraflar açık bir irade beyanıyla yargı yetkisini zorunlu kılabilirler.
- ❖ Divanın kararları ancak taraf olan devletleri bağlar.
- ❖ Kararları kesindir, itiraz yolu yoktur.
- ❖ Divanın resmi dilleri Fransızca ve İngilizcedir.
- ❖ Taraflardan biri karara uymazsa, diğer taraf Güvenlik Konseyine başvurabilir.
- ❖ Divana danışma görüşü için de başvurabilir. Bu, divanın görüş bildirmesidir, yargı kararı değildir.

Devletler 4 yolla davayı UAD önüne getirebilir;

- 1- Tahkimname yoluyla (Taraflar, uyuşmazlık doğduktan sonra bu yol ile UAD'a gidebilir.)
- 2- Önceden yapılan bir uluslararası antlaşma yoluyla (Taraflardan biri bu antlaşmaya dayanarak tek taraflı beyan ile UAD'a gidebilir.)
- 3- Tek taraflı bildirim ile (Bir devlet Divan'ın yetkisini tek taraflı bildirim ile kabul edebilir. Bu durumda aynı yükümlülüğü kabul eden başka devletlere karşı Divan'a gidebilir.)
- 4- Forum proragatum ile (Bir uyuşmazlık Divana geldiğinde, önceden Divanın yetkisini tanımayan bir devlet, davaya katılmak suretiyle Divanın yetkisini dolaylı yoldan tanımiş olur.)

Birleşmiş Milletlere Üyelik şartları;

- Barışsever bir devlet olmak
- Antlaşmadaki yükümlülükleri kabul etmek
- Bu yükümlülükleri yerine getirecek yetenekte olmak

Bu koşullara uyan her devletin Birleşmiş Milletler üyeliğine kabulu Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine Genel Kurul kararı ile olur.

Üyelikten Çıkarma;

- **Madde 5-** Güvenlik Konseyi tarafından aleyhinde bir önleyici ya da zorlayıcı önlem alınmış bulunan bir Birleşmiş Milletler üyesi, üyelik sıfatından doğan hak ve ayrıcalıklarını kullanmaktan, Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından alikonabilir. Güvenlik Konseyi bu hak ve ayrıcalıkların kullanılmasına yeniden izin verebilir.
- **Madde 6-** İşbu Antlaşmada belirtilen İlkeleri ısrarla çiğnayan bir Birleşmiş Milletler üyesi, Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından örgütten çıkarılabilir.

Birleşmiş Milletlerin Amaçları;

- **Madde 1-** Birleşmiş Milletlerin amaçları şunlardır :
 - Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşça çıkarmak, saldırısı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek;
 - Uluslar arasında, halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça ilişkiler geliştirmek ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak;
 - Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmede ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrimı gözetmeksızın herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak ve
 - Bu gereklere ulaşılması yolunda uluslararası girişikleri eylemlerin uyumlaştığı bir odak olmak.

Birleşmiş Milletlerin İlkeleri;

İçişlerine karışmama ilkesi

Kuvvet kullanma yasağı ve kuvvet kullanma tehdidi

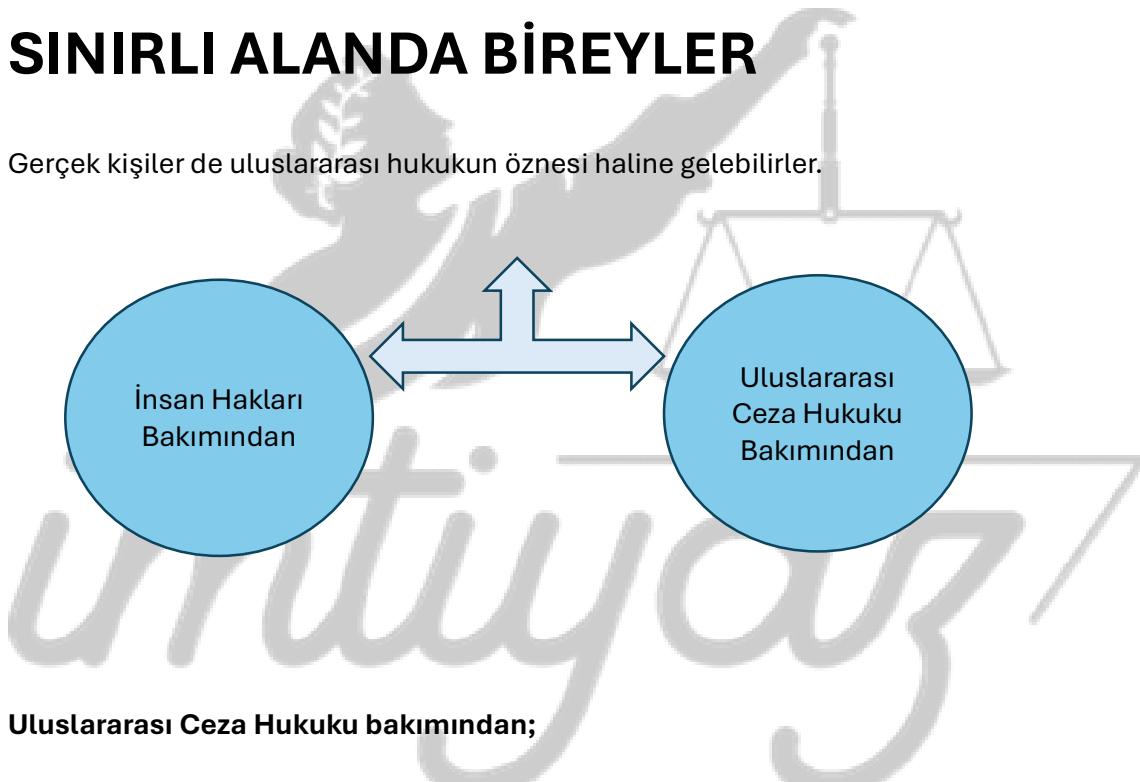
Egemen eşitlik ilkesi

Uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi

İyi niyet ilkesi

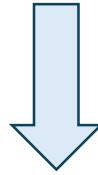
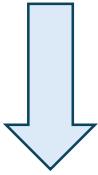
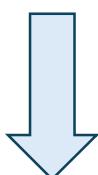
SINIRLI ALANDA BİREYLER

Gerçek kişiler de uluslararası hukukun öznesi haline gelebilirler.

Uluslararası Ceza Hukuku bakımından;

Uluslararası Ceza Hukuku bakımından bireylerin uluslararası hukukun öznesi haline gelmesi için aşağıdaki suçlar örnek verilebilir;

Deniz Haydutluğu

Köle Ticareti

Soykırım

Uçakla Saldırı

Terörizm

Savaş

*Uluslararası Ceza Mahkemesi

- 1998 yılında Roma Konferansı neticesinde kurulmuştur.
- SADECE GERÇEK KİŞİLER YARGILANABİLİR.
- Çocuklar yargılanamaz.
- En fazla 30 yıl hapis cezası verilebilir. (madde 77).
- Suçu bizzat işleyen, emreden, özendiren, yardımcı ya da ortak olan, teşebbüş eden, soykırım suçu ile ilgili olarak doğrudan katılan veya kamu önünde özendiren kişiler yargılanır.
- Resmi görevde olsun olmasın gerçek kişi açısından fark etmez. Ancak idareci ya da askeri liderlerin gerek olması gereklidir, alınmadıysa yine cezai sorumluluk doğar.

Mahkemenin suçlar bakımından yetkisi;

- Soykırımı
- Saldırı suçu (BM Genel Kurulu 3314 sayılı kararı).
- İnsanlığa karşı suçlar
- Savaş suçu

Roma Statüsü madde 5 ve devamı bu anlamda önemlidir !

红旗 Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (UCM) yetkisine giren suçlar; saldırı fizili, soykırımı, insanlığa karşı suçlar, savaş suçlarıdır.

红旗 Her zaman teknolojik ilerlemeye bağlı olarak başka suçlar da çıkabilir.

红旗 Mahkemenin yer bakımından yetkisi **EVRENSELDIR!**

- Statüye taraf olmayan bir devletin yurtaşı, statüye taraf olan bir devlet ülkesinde suç işlerse mahkeme yetkili olur.
- Statüye taraf olmayan bir devlet ülkesinde, statüye taraf bir devletin vatandaşlığı suç işlerse mahkeme yine yetkili olur.

Bu nedenlerle evrensel diyoruz.

红旗 UCM yetkisi **TAMAMLAYICIDIR**. Ulusal mahkeme görevini yerine getiriyor ise, UCM yetkili olmaz. Göstermelik bir yargılama yapılmışsa ya da yargılama hiç yapılmamışsa o durumda UCM yetkili olur.

Mahkemenin yetkisi iki şekilde kabul edilebilir;

Statüye taraf olarak

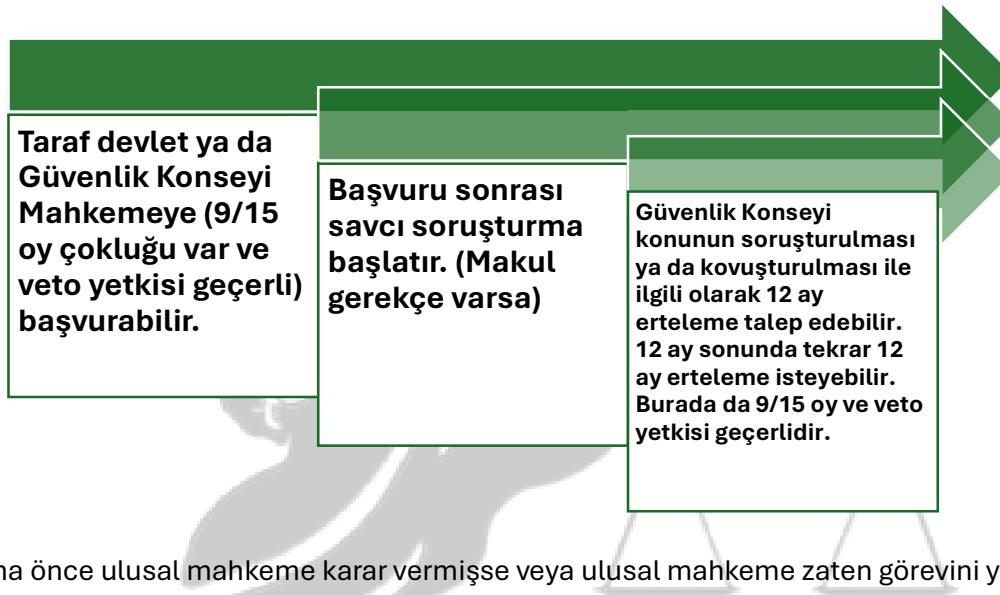
Taraf olmaksızın belli bir suç için tek taraflı bildirim ile

Mahkemenin yetkisine itiraz edebilecekler;

- Sanık,
- Ulusal yargı yetkisine sahip devlet,
- Statüye taraf olmayan ancak yargılama yetkisini kabul etmiş devlet.

UCM'ye Başvuru;

Daha önce ulusal mahkeme karar vermişse veya ulusal mahkeme zaten görevini yerine getiriyorsa dava kabul edilmez.

Uluslararası Ceza Mahkemesi öncesi;

* Nürnberg Mahkemesi

- Nürnberg Mahkemesi 1945 Londra Antlaşmasının eki ile kurulmuş, kazanan devletlerce görevlendirilen 4 yargıcı görev yapmıştır.
- Mahkeme 2. Dünya Savaşı sırasında işlenen fiilleri coğrafi açıdan bir yer yere bağlamayan gerek tek gerek grup ya da örgüt üyesi olarak işlenen suçların faillerini yargılama görevlidir.

* Tokyo Mahkemesi

- Japonya'nın teslim olmasından sonra Müttefik Devletler Uzakdoğu Başkomutanı General Mac Arthur tarafından ilan edilmiştir.
- Bu mahkemeler, doğal hâkim ilkesine aykırı olması dolayısıyla eleştirilmektedir.

*Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi

- Mahkeme; Yugoslavya ülkesinde işlenen suçları yargılamakla yetkilidir.

- 1.1.1991 tarihi itibarıyle işlenen ve işlenecek suçları yargılamakla yetkilidir. (olaylar devam ettiği sürece. Günümüzde bir önemi yok).
- Yugoslavya Mahkemesi, ulusal mahkemelerin yetkisini kaldırmamıştır. İki mahkemenin yetkisine giren bir olay varsa dosya Yugoslavya mahkemesine devredilmiştir. Eğer daha önce bir davaya ulusal mahkeme baktı ise dava tekrar Yugoslavya Mahkemesinde görüşmemiştir.
- Mahkemedede hapis cezasına hükmedebilmiştir. İdam cezası verebileceği cezalar arasında bulunmamıştır. Hapis cezası bu görevi üstlenmek isteyen devletlerden birine mahkeme kararıyla çektilermiştir. Koşulları ise hapis cezasının çekildiği devletin kanunlarına göre belirlenir ve Mahkeme denetimine tabidir.

***Ruanda Mahkemesi**

- Güvenlik Konseyi'nin 1994 tarih ve 955 sayılı kararı ile kurulmuştur.
- Mahkeme yer bakımından Ruanda Ülkesi ile sınırlı olarak yetkilendirilmiştir.
- Zaman bakımından ise 1.1.1994 ve 31.12.1994 arasında işlenen suçlar bakımından yetkilidir. (İnsancıl hukuk ihlalleri).
- Ulusal mahkeme ile yetki çatışırsa, Ruanda mahkemesi üstün tutulmuştur.
- Mahkeme sadece hapis cezasına hükmedebilir. İnfazı Yugoslavya Mahkemesi ile aynı şekildedir.

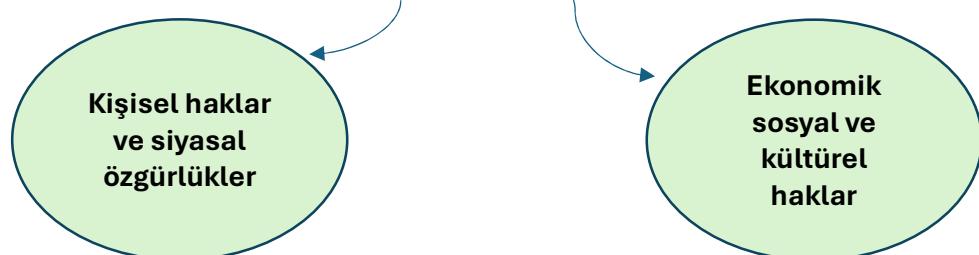
İnsan Hakları bakımından;

Gerçek kişilerin uluslararası hukukun süjesi haline geldiği konulardan diğer insan haklarının korunmasıdır.

1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi;

Denetim mekanizması öngörmemiş; devletlerden bu hakların dünyaca tanınmasını ve uygulanmasını sağlamaya gayret gösterilmesi istenmiştir.

İki sınıf hak öngörmüştür;

İlgili uluslararası sözleşme örnekleri;

İkiz sözleşmeler (1966 İnsan Hakları Sözleşmeleri)

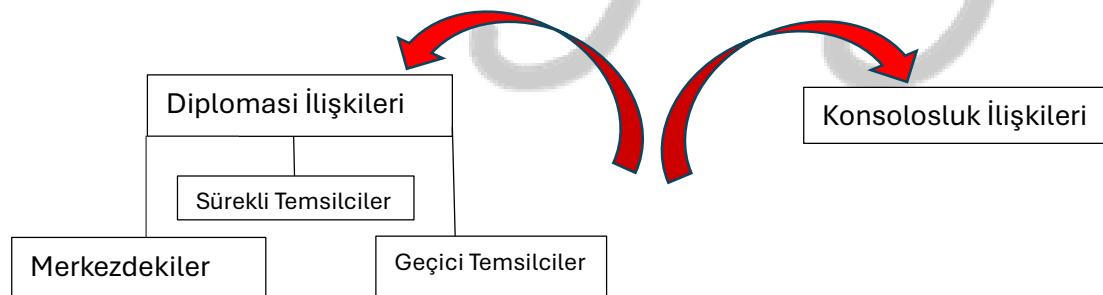
- Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi
- Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Haklar Sözleşmesi

Diger sözleşmeler

- Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muameleye ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- Çocuk Hakları Sözleşmesi

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN YÜRÜTÜLMESİ

Uluslararası ilişkiler iki kategoride incelenebilir;

Diplomasi ilişkileri 1961 Viyana Diplomasi İlişkileri Sözleşmesi’nde düzenlenmiştir.

Konsolosluk ilişkileri 1963 Viyana Konsolosluk İlişkileri Sözleşmesi’nde düzenlenmiştir.

Merkezdekiler:

Devlet Başkanı

Hükümet Başkanı

Dışişleri Bakanı

Diğerleri

*Devlet Başkanı;

- Devlet Başkanı; devletin en yüksek makamında oturmakta ve devleti yönetirken genel yetkiye sahip olmaktadır. Devleti temsil ederken genel yetkiye sahip olması bir teamül kuralıdır.
- Devlet Başkanının işlemlerinin devleti bağlayabilmesi için devletin ulusal yasalarına aykırı davranışmaması gerekmektedir.
- Devlet Başkanı ister ziyaret, ister görev için gittiği devlette ve geçtiği devlette ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan ailesiyle birlikte yararlanır.
- Resmi her türlü vergi ve gümrük dokunulmazlığına sahip olsalar da yabancı devlet ülkesinde bulunan taşınmaz ve miras hukukunu ilgilendiren vergilerden muaf sayılabilirler.
- Devlet Başkanlarının hukuk davaları bakımından yargı dokunulmazlığı kesindir.
- Devlet Başkanı yabancı yargı önüne çıkmayı kabul ederse, yargı dokunulmazlığı ortadan kalkar.

*Hükümet başkanı – Dışişleri Bakanı – Diğerleri (diğer uzman bakan ya da kamu kurumu yetkilisi)

- **Hükümet Başkanı** parlementer rejimin benimsendiği devletlerde iç ve dış ilişkileri yürütür ve dokunulmazlık ve ayrıcalıkları devlet başkanı ile aynıdır.
- **Dışişleri Bakanı** da yetki belgesine ihtiyaç duymadan devleti temsil eder. UAD Doğu Grönland Davasında Dışişleri Bakanının açıklamasının devleti bağladığına karar vermiştir.
- **Uzman Bakan ve Kamu Kurumu Yetkilileri** uluslararası ilişkilerin kapsamı giderek artması sebebiyle heyetler artık yanlarında uzman ya da yüksek dereceli kişileri de götürmektedir. Bu kişiler de dokunulmazlık ve ayrıcalıklardan yararlanmaktadır.

Sürekli Diplomasi Temsilcileri;

Devletler diploması temsilcileri eliyle hareket edebilir. Bugün uygulanan hukukta diploması temsilcileri bütün diplomatik personeli kapsamaktadır. Büyükelçi, Müsteşar, Başkâtip, İkinci kâtip, Üçüncü kâtip, Ateşe diploması temsilcileridir.

Bir diploması temsilcisi şu üç sınıf temsilci ve görevliden oluşur;

Diplomatik Personel

İdari ve Teknik Personel

Hizmet Personeli

Sürekli Diploması Temsilcilerinin Görevleri; 1961 Sözleşmesi madde 3:

- Gönderen Devleti kabul eden Devlette temsil etmek,
- Kabul eden Devlette, uluslararası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde gönderen Devletin ve vatandaşlarının çıkarlarını korumak; c) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak,
- Bütün yasal imkânlarla kabul eden Devletin durumunu ve gelişmelerini tespit etmek ve bunlar hakkında gönderen Devlet Hükümetine bilgi vermek,
- Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek.

Bir devletin konsolosluğunun bulunmadığı yerlerde diploması temsilcisi konsolosluk görevlerini de yerine getirme yetkisine sahiptir.

Kordiplomatik, bir devlet nezdinde görevli bulunan bütün diplomatik temsilcilerin tümünü içine alan, hukuki kişiliği olmayan topluluktur.

Diplomatik temsilci kabul eden devletin tüm yasalarına uymak zorundadır. İç işlerine karışamazlar. Diplomatik temsilciler kabul eden devlette ticari iş yapamazlar. (Madde 42.)

Üçüncü devletler adına çalışabilirler mi?

- Üçüncü devletin kabul eden devlette diplomatik temsilciği yok ise, üçüncü devletin rızası ve kabul eden devletin onayı var ise, üçüncü devlet ve yurttaşlarının hak ve çıkarlarını koruyabilirler.
- İki devlet arasındaki diplomatik ilişkiler kesildiğinde ya da temsilcilik kesin olarak geri çekildiğinde bina, arşiv ve malların gözetimi kabul eden devletin rızası ile üçüncü devlete bırakılabilir.

Göreve Başlama ve Görevin Sona Ermesi;

Göreve başlama devletlerin rızasıyla mümkündür.

Diplomasi temsilciliğinin şefi devletler arasında kararlaştırılır, büyükelçi, elçi ya da maslahatgüler olarak belirlenir.

Büyükelçi ise misyon şefi, bir itimat mektubu götürür. Diğer şefler için itimat mektubuna gerek yoktur.

Görevin sona ermesi → kabul eden devletin istenmeyen kişi ilan etmesi ile, gönderen devletin geri çağrıması ile ya da tarafların ortak iradesi ile sona erebilir.

Madde 43- Bir diplomatik ajanın görevi, diğer haller dışında aşağıdaki şekillerde son bulur:

- a) Gönderen Devlet tarafından kabul eden Devlete diplomatik ajanın görevinin son bulduğu bilirilmesi ile;
- b) 9. maddenin 2. fıkrası gereğince, kabul eden Devletin gönderen Devlete diplomatik ajanın misyonun bir üyesi olarak tanımayı reddettiğini bildirmesi ile.

Diplomatik dokunulmazlık ve ayrıcalıklar;

Diplomatik dokunulmazlık ve ayrıcalıkları açıklayan görüşler

Ülke dışılık görüşü

Temsil sıfatı görüşü

Görevi gereği yapabilme görüşü

Kabul edilen görüş

Dokunululmazlık: Yasaların özünden bağışık değil, yargılama ve icra yollarının uygulanmasından bağışık olmak demektir.

Ayrıcalık: Kabul eden kimi devletin yasalarının özünden bağışık olmak demektir.

****Dokunululmazlıklar****

Elçilik Binaları; (Madde 22) Misyon binaları dokunululmazlığı haizdir. Kabul eden Devlet yetkilileri misyon şefinin rızası olmadıkça, bu binalara giremezler.

Kabul eden Devlet, misyon binalarını herhangi bir tecavüz veya zarara karşı korumak ve misyonun huzurunun herhangi bir şekilde bozulması veya itibarının kırılmasını önlemek üzere her türlü tedbiri almak özel göreviyle yükümlüdür.

Misyon binaları ile içindeki eşyalar ve diğer mallar ve misyonun nakil vasıtaları arama, el koyma, haciz veya icradan bağışıktırlar.

Elçilik Arşivlerinin Dokunululmazlığı (Madde 24);- Misyonun arşivleri ve evraki her zaman ve nerede bulunursa bulunsun dokunululmazlığı haizdir.

Elçilik Haberleşmesinin Serbestliği (Madde 27); - 1. Kabul eden Devlet, misyonun her türlü resmi amaç için serbestçe haberleşmesine izin verecek ve bunu koruyacaktır. Gönderen Devletin hükümeti ve nerede bulunursa bulunsun, diğer misyonları ve konsoloslukları ile haberleşme esnasında misyon, diplomatik kuryeler ve kodlu veya şifreli mesajlar dahil olmak üzere, uygun bütün haberleşme vasıtalarını kullanabilir. Bununla beraber, misyon, telsiz vericisini ancak kabul eden Devletin rızası ile kurabilir ve kullanabilir. 2. Misyonun resmi yazışması ihlal edilemez. Resmi yazışma, misyonu ve görevlerine ait her türlü yazışma demektir.

Diplomatik çanta açılamaz veya alikonulamaz.

Diplomatik temsilcinin kişi dokunululmazlığı;

➔ Bir bakıma önceki anlatılan dokunululmazlıklar **ELÇİLİĞE** ilişkindi. Ancak kişi dokunululmazlığı **ELÇİYE** ilişkindir.

Madde 29- Diplomatik ajanın şahsi dokunululmazlığı vardır. Hiçbir şekilde tutuklanamaz veya gözaltına alınamaz. Kabul eden Devlet diplomatik ajana gereken saygı göstererek ve şahsına, özgürlüğüne ve onuruna yönelik herhangi bir saldırımı önlemek için uygun tüm önlemleri alacaktır.

KURAL: Kişi dokunululuzzılarından; diplomatik personel, teknik ve idari personel ve her iki tür personelin aileleri de yararlanır. Aile kavramına beraber oturulan anne baba da dahildir.

İSTİSNA: Misyonun idari ve teknik kadrosunun üyeleri, beraberlerinde oturan aile üyeleri ile birlikte, kabul eden devletin vatandaşlığı olmamalı veya daimi surette orada mukim bulunmamalıdır.

Konut Dokunululuzzılığı: Madde 30-

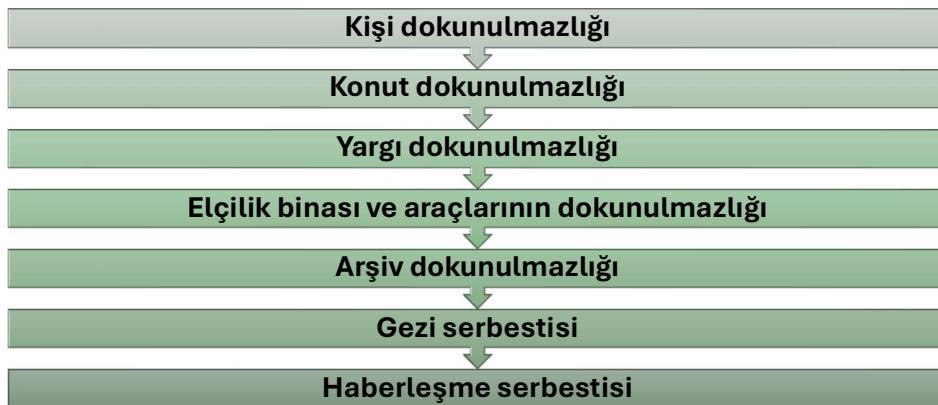
- 1. Diplomatik ajanın özel konutu misyonun binaları gibi aynı dokunululuzzılık ve korunmadan yararlanacaktır.**
- 2. Diplomatik ajanın belgeleri, yazışması ve 31. maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, malları, aynı şekilde dokunululuzzıktan yararlanacaktır.**

Yargı Dokunululuzzılığı:

1. Diplomatik ajan, kabul eden Devletin cezai yargısından bağışktır. Diplomatik ajan, aşağıdaki hususlar dışında, kabul eden Devletin medeni ve idari yargısından da bağışktır:
 - a) Kabul eden Devletin topraklarında bulunan özel bir taşınmazla ilgili bir aynı hak davası, yeter ki bu taşınmaz, gönderen Devlet adına ve misyon amaçları için kullanılmak üzere diplomatik ajanın tasarrufunda bulunmamış olsun.
 - b) Diplomatik ajanın gönderen Devlet adına değil de bir özel kişi olarak vasiyeti tenfiz memuru, mirasın idarecisi, mirasçı veya vasiyet olunan kişi sıfatıyla ilgili bulunduğu mirasa ilişkin bir dava;
 - c) Diplomatik ajanın kabul eden Devlet dahilinde resmi görevleri dışında icra ettiği herhangi bir meslekî veya ticârî faaliyet ile ilgili bir dava. (Normalde şartlarda bunun yapılamayacağını söylemişistik ancak ikili antlaşmalarla mümkündür)
2. Diplomatik ajanın, tanıklık yapmak zorunluluğu yoktur.

Böylece Dokunulmazlıklar;

Ayrıcalıklar

1- Vergi Ayrıcalığı

Madde 23 - 1. Gönderen Devlet ve misyon şefi, yerine getirilen belirli hizmetlerin bedeli olan ödemelerin dışında, ister malik, ister kiracı olsunlar misyon binaları bakımından bütün millî, bölgesel veya beledî vergî ve resimlerden bağışiktırlar.

Madde 34 - I. Bir diplomatik ajan, aşağıda sayılanlar dışında, şahsî veya aynî, millî, bölgesel veya beledî her türlü vergî ve resimden bağışiktır:

- a) Normal olarak mal veya hizmetlerin fiyatlarına dahil edilen nev'iden vasıtalı vergiler;
- b) Misyonun amaçları için kullanılmak üzere gönderen Devlet adına tasarruf edilmeyen kabul eden Devletin ülkesinde bulunan özel taşınmazlar üzerindeki vergî ve resimler;
- c) 39. maddenin 4. fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla, kabul eden Devlet tarafından tahakkuk ettirilen emlâk, veraset veya intikal vergileri; d) Kaynağı kabul eden Devlette bulunan özel gelirden alınan vergî ve resimler, ve kabul eden Devlet dahilindeki ticari teşebbüslerde yapılan yatırımlardan alınan sermaye vergileri, e) Yapılan muayyen hizmetlere karşılık tahakkuk ettirilen ücretler; f) 23. madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, taşınmaz mala ilişkin, kayıt, mahkeme veya zabıt harçları ile ipotek harcı ve damga resmi.

- Vergi Ayrıcalığından;

Diplomatik personel ile birlikte idari ve teknik personel de yararlanır. Ancak bu da tıpkı dokunulmazlıklar gibi aile mensuplarının kabul eden devlet vatandaşı olmaması ya da sürekli ikametgahının o devlette bulunmaması gereklidir.

2-Gümrük Ayrıcalığı;

Madde 36 –

1. Kabul eden Devlet, Kanun ve nizamlarına uygun olarak, aşağıdaki maddelerin girişine izin verir ve depolama, taşıma ve benzeri hizmetlere ait ücretler dışında, bunlara bütün gümrük vergileri, resimleri ve ilgili ücretlerden bağışıklık tanır:

- a)** Misyonun resmi kullanımına ait maddeler;
- b)** Yerleşmesinde kullanılacak maddeler dahil olmak üzere, bir diplomatik ajanın veya beraberinde oturan aile üyelerinin şahsi kullanımına ait eşya.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında sözü geçen bağışıklıklar kapsamına girmeyen veya ithali ya da ihracı kabul eden Devlet mevzuatınca yasaklanmış olan veya kabul eden Devletin karantina mevzuatına tabi olan eşya ihtiva ettiğinin farzolunmasını gerektiren ciddi sebepler bulunmadıkça, bir diplomatik ajanın şahsi bagajı aranamaz. Sayılan hallerde arama, ancak diplomatik ajanın veya yetkili temsilcisinin huzurunda yapılır.

Gümrük ayrıcalığı idari ve teknik personel bakımından ilk yerleşmeleri sırasında getirecekleri eşyalar için tanınmıştır.

Konsolosluk faaliyetleri;

İlgili Sözleşme 1963 Konsolosluk İlişkileri Sözleşmesi

Bir devletin yabancı devlet ülkesine yerleşmiş, devletinin ve vatandaşlarının çıkarlarını yerleştigi devletin yetkili makamları önünde korumakla görevli resmi bir organdır.

* Diplomasi temsilcilikleri genel olarak devletin çıkarlarını korurken ve genel olarak devleti temsil ederken, konsolosluk görevlileri sadece yetkili kılındıkları ve daha çok kişileri ilgilendiren konularda iş görürler.

Konsolos ticari ve hukuki bakımdan bir devletin kendisinin veya vatandaşlarının gereksinim duyduğu işlemleri yapmak, çıkarlarına hizmet etmek ve bunları korumak için başka bir devlet ülkesinde görevlendirdiği **DİPLOMATİK NİTELİĞİ BULUNMAYAN** resmi görevlidir.

Konsolosluk faaliyetlerinin kurulması ve niteliği;

- Konsoloslalar devleti temsil etmezler. Yetkileri belirli konularda ve bulunduğu devlet ülkesi ile sınırlıdır.**
- Bir devletin konsolosluk faaliyetlerine başlaması ancak kabul eden devletin rızası ile mümkündür.**

ÖNEMLİ: 1963 Sözleşmesine göre Madde 2/2'ye göre diplomatik ilişkilerin kurulmasına verilen rıza AKSİ İSPAT EDİLMEDİKÇE konsolosluk ilişkilerini de kapsar.

- Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi gönderen devlet tarafından belirlenir ve kabul eden devletin onayına sunulur.**

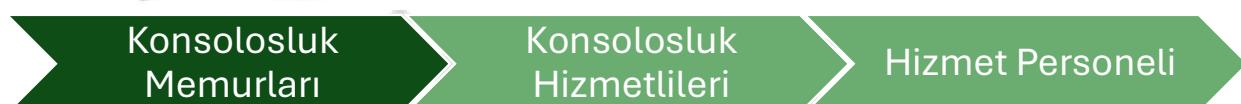

Meslekten konsoloslar: Gönderen devletin resmi memurudur ve vatandaşıdır. Görev ve yetkileri kendi mili mevzuatlarına göre belirlenir.

Fahri konsoloslar: Çıkarlarını gözettiği devlet vatandaşı olmak zorunda değildir. Konsolosluk bulduğu ülke devletinin vatandaşı da olabilir. Görevlerini belli bir ücret karşılığında yapmazlar. Genellikle bulunduğu devletin ileri gelen iş adamları bu görevi yaparlar.

Görevleri nitelik açısından aynı olmakla birlikte, ayrıcalıklar bakımından farklılıklar mevcuttur.

- Konsolosluk mensupları üç sınıfa ayrılırlar (m. 1/1-g)**

Konsolosluk memurları, konsolosluk şefi de dahil olmak üzere, konsolosluk görevlerini yerine getirmek üzere bu sıfatla görevlendirilmiş tüm kişilerdir. Konsolosluk memurları, fahri konsolosluk memurları ve meslekten konsolosluk memurları olarak ikiye ayrılırlar.

- 1963 Viyana Sözleşmesine göre Konsolosluk Şefleri dört sınıfa ayrılır (m. 9/1)**

Bu ayrim görev çevresine ilişkindir, uluslararası ilişkilerin yürütülmesi bakımından farklılık doğurmaz. b) "Konsolosluk Görev Çevresi" deyiminden, bir konsolosluğa konsolosluk görevlerini yerine getirmesi için tahsis edilen bölge anlaşılır.

- **Konsolosluk hizmetlileri, konsolosluğun idari ve teknik hizmetlerinde görevlendirilen kişilerdir.** (m. 1/1-e)
- **Hizmet personeli ise, bir konsolosluğun iç hizmetlerinde görevlendirilen kişilerden oluşmaktadır.** (m. 1/1-f)

Corps Consulaire: Bir devlet ülkesinde görev yapan tüm konsolosluk memurlarını her bir konsolosluk bölgesinde ayrı olmak üzere oluştururlar. (**KORDİDIPLOMATİK HATIRLA**)

Konsolosların Görevleri;

Konsolosların görevleri madde 5'te düzenlenmektedir.

- ✓ Gönderen devletin ve bu devletin tabiiyeti altında bulunan gerçek ve tüzel kişilerin çıkarlarını, devletler hukukunun sınırları içinde kabul eden devlet ülkesinde korumak ve yardım etmek. (m. 5/1-a,e)
- ✓ İki devlet arasında ticari, ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin gelişmesini kolaylaştmak ve dostluk ilişkilerini geliştirmek; bu ilişkiler bakımından her türlü kanuni yollarla bilgi edinmek ve gönderen devlete raporlar sunmak. (m. 5/1-b,c)
- ✓ Gönderen devlet vatandaşlarının pasaport, vize ve diğer belgelerini tanzim etmek, noterlik yapmak, medeni hale ilişkin işlemleri belgelemek ve kabul eden devlet kanunlarına aykırı olmamak şartıyla bazı idari işlemleri gerçekleştirmek, vatandaşların mirasla ilgili çıkarlarını korumak, istinabede bulunmak. (m. 5/1-d,f,g,j)
- ✓ Kabul eden devlet ülkesinde gönderen devletin diploması temsilciliği bulunmuyorsa ve bu ülkede üçüncü bir devletin diploması temsilciliği de görevlendirilmiş değilse, kabul eden devletin izin vermesi şartıyla, konsolosluklar kendi görevleri yanında diploması temsilcisi görevini de yerine getirebilirler. Ancak diploması temsilcilerine özgü dokunulmazlık ve ayrıcalıklardan yararlanamazlar.
- ✓ Gönderen devletin konsolosu bildirimde bulunmak şartıyla birden fazla devlet ülkesinde görev yapabilir. Ancak bu durumda kabul eden devletlerden hiçbir açıkça itiraz etmemiş olmalıdır. (m. 7.) Kabul eden devletin izni varsa iki veya daha fazla devlet aynı kişiyi, konsolosluk memur sıfatıyla da atayabilir. (m. 18.)

- ✓ Bazı özel durumlarda bir konsolos memurunun, kabul eden devletin rızası ile konsolosluk çevresi dışında da görevlerini yerine getirmesi mümkündür. (m. 6.)
- ✓ Kabul eden devlet, hiçbir gerekçe göstermeden konsolosluk mensuplarını her zaman istenmeyen kişi ilan edebilir. (m. 23.)
- ✓ Konsolosların görevlerini sona ermesi hakkında genelde antlaşmalarda hüküm bulunur. Bunun yanında ölüm, istifa, geri çağırılması, devletlerden birinin kişiliğinin sona ermesi gibi sebeplerle de görevi sona erezbilir.

Konsolosluğun ve Konsolosluk Memurlarının Dokunulmazlık ve Ayrıcalıkları;

- Konsoloslukların sahip olduğu dokunulmazlıklar, diploması temsilcilerinden farklıdır. Bu dokunulmazlıklar, konsolosun şahsına değil, konsolosluk hizmetinin etkin bir biçimde yürütülmesine yöneliktir. Uygulama da bu konu daha çok ikili antlaşmalarla tespit edilmektedir. Bu antlaşmalar genellikle karşılıklılık şartı içermektedir.

Konsoloslukların

Kişi Dokunulmazlığı;

- ➔ Kabul eden Devlet, Konsolosluk memurlarına onlara gösterilmesi gereken saygı ile muamele eder ve onların şahıslarına, hürriyetlerine ve onurlarına yapılabilecek her türlü tecavüzleri önlemek amacıyla gerekli bütün tedbirleri alacaktır. (m. 40).
- ➔ **Memurların aile üyeleri ve yakınları bu dokunulmazlıktan yararlanamazlar.**
- ➔ Konsolosluk memurlarının tutuklanması, gözaltına alınması, ağır bir suç işlemesi ve yetkili adli makamların kararı ile mümkündür. (m. 41/1) Bunlar dışında hapsedilemez ve özgürlüklerini sınırlandıran bir işleme tabi tutulamazlar (m. 41/2).
- ➔ Fahri konsoloslar açısından, bu memurlar yetkili makam önüne çıkartılabilir ve işledikleri suç dolayısıyla tutuklanabilirler. Ancak madde 63 gereği dava açılmış ise, mümkün olan en kısa sürede yapılacaktır.
- ➔ Madde 63 - Ceza davası: Bir fahrî konsolosluk memuruna karşı bir ceza davası açıldığı zaman, bu memur yetkili merciler önüne çıkmakla yükümlüdür. Bununla beraber, tutuklanmış veya göz altına alınmış bulunması hali müstesna olmak üzere, dava, sözkonusu memura resmî sıfatından ötürü gerekli saygı gösterilecek ve konsolosluk görevlerini en az aksatacak tarzda yürütülecektir. Bir fahrî konsolosluk memurunun tutuklanması gerektiğinde, ona karşı dava mümkün olan en erken zamanda açılacaktır.

Yargı Dokunulmazlığı;

- Konsolosluk memurları ve hizmetlilerinin yargı dokunulmazlığı diploması temsilcilerine göre sınırlıdır.
- 1963 Sözleşmesine göre, kural olarak konsolosluk görevlileri, görevi dışındaki işlerde kabul eden devletin hukuk ve ceza yargılamasına tabidir. (m. 43/1) Fahri konsoloslar da görevi nedeniyle yaptıkları işler bakımından yargı dokunulmazlığından yararlanırlar. (m. 58/2)
- Gönderen devletin vekili sıfatıyla yapılmayan sözleşmelere bağlı hukuk davaları ile kara, deniz ve hava taşıtının sebebiyet verdiği zararlardan dolayı üçüncü kişilerin yaptığı hukuk davalarında yargı dokunulmazlığı uygulanmaz. (m. 43/2)
- Konsolosluk mensupları tanık olarak da dirlenebilir. Eğer tanıklık görevlerini yerine getirmelerine ilişkin olaylar hakkında ise, tanıklıktan ve ilgili belgeleri vermekten kaçınabilirler. Bir konsolos memuru tanıklık yapmayı reddettiği takdirde hiçbir zorlayıcı önlem alınamaz. Konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli, görevlerinin yerine getirilmesine ilişkin olaylar dışında tanıklık yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.
- Gönderen devlet, konsolosluk mensuplarının yargı dokunulmazlığından ve tanıklıktan kaçınma hakkında feragat edebilir. Yazılı ve açıkça yapılmalıdır.

Konsolosluk Binası ve Araçlarının Dokunulmazlığı;

- ❖ 1963 Sözleşmesine göre binaların dokunulmazlığı vardır. Konsolosluğun münhasıran işlerine ayrılmış yerlerine kabul eden devlet görevlilerinin girebilmesi ancak konsolosluk şefinin veya gönderen devlet diplomatik temsilciliğinin izni gerekmektedir. Ek olarak kabul eden devlet bu binalara izinsiz girilmesine, tahrip edilmesine, konsolosluğun huzurunun bozulmasına ya da onur kırıcı olayların meydana gelmesine engel olmak amacıyla önlem almakla yükümlüdür. Konsolosluğun mal ve ulaşım araçlarına el konulamaz. (m. 31)
- ❖ **Fahri konsoloslar açısından binaların dokunulmazlığı yoktur ancak kabul eden devlet bu binaları da korumak zorundadır. (m. 59)**

Konsolosluk Arşivlerinin Dokunulmazlığı;

- 1963 Sözleşmesine göre konsolosluk arşiv ve belgelerinin her zaman ve nerede bulunursa bulunsun, dokunulmazlıklar vardır. (m. 33).

- Fahri konsolosluğun arşiv ve belgeleri ise, konsolosluk memurlarının özel yazışmaları, belgeleri ve kitaplarından ayrı tutulmak şartıyla dokunulmazlıktan yararlanırlar. (m. 61)
- **Kabul eden devlet hiçbir şekilde konsolosluk binasında bulunan belgeleri, arşivleri inceleyemez el koyamaz. Yargı organları da incelemek üzere talepte bulunamaz.**

Gezi Serbestisi 1963 Sözleşmesine göre milli güvenlik nedeniyle girişi yasaklanan veya kurallara bağlanan bölgelerlarındaki düzenlemeler saklı kalmak şartıyla ülkesinde, konsolosluğun bütün mensuplarına hareket ve seyahat serbestliği sağlama yükümlülüğü altındadır. (m. 34)

Haberleşme Serbestliği 1963 Sözleşmesine göre konsolosluk haberleşmelerinin dokunulmazlıkları vardır. Kabul eden devlet, konsolosluğun resmi amaçlarla yaptığı haberleşmelere serbestlik tanır ve korur. (m. 35)

ULUSLARARASI UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM

YOLLARI

Milletlerarası Sürekli Adalet Divanı 1924 Mavromatis Davası ve 1926 Bozkurt-Lotus Davalarında yapılan tanıma göre: «iki devlet arasında hukuksal veya maddi bir nokta üzerindeki anlaşmazlık, hukuksal tezler veya çıkarlar arasında zıtlık ve çatışma»

Bu tanımda yalnızca devletlerden söz edilmekle birlikte tanımın, diğer uluslararası hukuk sütelerini de kapsayacak şekilde anlaşılması gerekmektedir.

- ➔ BM Antlaşması VI. Bölüm «uyuşmazlık ve uyuşmazlık doğurabilecek durumları» birbirinden ayırmıştır. Bunun nedeni henüz uyuşmazlığa dönüşmemiş gerilim durumlarını da ortadan kaldırmak isteğidir.
- ➔ BM Antlaşması 34. madde «herhangi bir uyuşmazlık veya milletlerarası bir anlaşmazlıkla neticelenebilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek durum» kavramlarına yer vermektedir.

Durum: Uyuşmazlıktan farklı olarak mevcut bir anlaşmazlığı değil, anlaşmazlıkla sonuçlanabilecek veya anlaşmazlığa neden olabilecek ortamı belirtmektedir. Durum aynı zamanda BM üyelerini topluca ilgilendiren, BM Antlaşmasının genel ilkelerine aykırı ve milletlerarası toplum adına çözümün istenebileceği anlaşmazlıklarını ifade etmektedir.

- **Uyuşmazlık; her şeyden önce devletler arasındaki çıkar çatışmasıdır.** Öğretiye göre; uyuşmazlık konusu dikkate alınarak iki ayrı grupta incelenir;

Hukuki uyuşmazlık: Yürürlükteki hukukun yorumunu kapsamaktadır.

Siyasi uyuşmazlık: Hukukun değiştirilmesine ilişkin uyuşmazlıklardır.

Barışçı Çözüm Yolları;

Uyuşmazlığın kuvvet kullanma dışındaki yollarla çözüme kavuşturulmasıdır.

- Barışçı çözüm yollarıyla bir uyuşmazlığın sona erdirilmesi uyuşmazlığa taraf olan devletlerin anlaşmasıyla gerçekleştirileceğinden, bu yollara, «*uyuşmazlıkların anlaşma yolu ile çözümü*» de denmektedir.
- BM Antlaşması 33. madde «*Uzaması, milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir uyuşmazlıkta taraf olanlar, bu uyuşmazlığın çözülmesini her şeyden önce görüşme, soruşturma, arabolma, uzlaşma, tahkim ve yargı yollarıyla veya bölge teşkil veya anlaşmalarına başvurarak veya hukuki seçenekleri başka barış yollarıyla aramalıdır.*»

Barışçıl Yollar

Diplomatik Yollar

Yargısal Yollar

Milletlerarası
Örgütlerce Çözüm

<<**Diplomatik Yollar**>>

Taraflar arasındaki belirli uyuşmazlıkların diplomatik yollarla çözülmekini öngören genel ve bağlayıcı bir devletler hukuku kuralı yoktur. Taraflar anlaşarak birine ya da birkaçına başvurabilirler. Bu durumda dahi uyuşmazlığın sonuca bağlanması zorunlu hale gelmez. Diplomatik yolların hiçbirinde uyuşmazlığa taraf olanları bağlayıcı, uyma zorunluluğu bulunan kararlar alınamaz. **DİKKAT! BUNUN İSTİSNALARI VAR**

Bu yolların amacı, çözüm için en uygun ortamı araştırmak ve hazırlamaktır.

Görüşme

Dostça Girişim

Arabuluculuk

Uzlaştırmacı Komisyonları

Soruşturma Komisyonları

Görüşme

- Görüşme yalnızca uyuşmazlık için değil, bütün ilişkileri düzenlemek için devletlerin başvurduğu bir yoldur. Görüşme uyuşmazlığın çözümüne yönelik ise ancak o zaman teknik anlamda bir çözüm yolundan bahsedilmiş olur.
- Görüşme geleneksel ve en çok başvurulan yöntemdir. Diğer çözüm yollarına oranla daha açık ve kesin bir çözüm yoludur. Çoğu durumda uluslararası mahkemeler yargışal incelemeye geçmeden önce devletler arasında görüşme yapılmış olmasını aramaktadır.
- Görüşmede uyulması zorunlu bir devletler hukuku kuralı yoktur. Protokol kuralları dışında devletler tam bir serbesti içindedir.
- Görüşme sözlü olabileceği gibi yazılı da olabilir. Önemli görüşmeler, yüz yüze görüşmelerin olumsuzluklarını bertaraf edebilmek için yazılı olarak yapılmaktadır. Bu görüşme mektup, nota ya da memorandum teatisi şeklinde yapılabilmektedir.
- Görüşmelere Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, diğer devletin diploması temsilcileri arasında veya Devlet Başkanları, Başbakanlar, Dışişleri Bakanları arasında yapılabilir. Bunun yanında özel temsilci de atanabilir.
- **Zirve Diplomasisi:** Milletlerarası uygulamada zirve diplomasisi görüşme yöntemlerinin bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntem genellikle acil çözüm bekleyen anlaşmazlık ya da çatışma konusunda milletlerarası forumlarda bir çözüm bulunamadığı zaman kullanılmaktadır. Bu yöntem diplomatik yollara nazaran daha kısa zamanda sonuca ulaşma imkanı vermektedir. Zirve diplomasisine bizzat devlet ya da hükümet başkanları katıldığından süreç daha hızlı ilerlemektedir.

Dostça Girişim

Milletlerarası uyuşmazlığa taraf devletler arasında görüşme zemini oluşturamamış ise ya da görüşmeler olumsuz sonuçlanmış ise diğer barışçı yollara başvuracaklardır. Başvurulan diğer yollarda, görüşmenin aksine üçüncü kişilerin az ya da çok müdahalesi olacaktır. Bu yollardan biri de dostça girişimidir.

- ➔ **Dostça girişim**, taraflar arasında bir görüşme zemini hazırlamak ya da görüşmelerin sürdürülmesini sağlamak üzere üçüncü bir ya da birkaç devletin, uluslararası örgütün ya da taraflarca tanınan bir kişinin fazla ileri gitmeyen, ölçülü ve dostça yapılmış bir girişimdir.
- ➔ Amacı, devletlerin görüşmelerini sağlamak üzere olumlu bir hava meydana getirmek, gerekli imkân ve zemini hazırlamaktır.
- ➔ Barış zamanında olduğu gibi savaş zamanında da dostça girişim mümkündür. Savaş ya da kuvvet kullanımı durumunda mevcut durumun ortadan kaldırılması, uyuşmazlığın barışçı yollarla çözülmesi amaçlanır.
- ➔ Dostça girişim uluslararası teamül yoluyla gelişmiştir. 1899 ve 1907 La Haye Sözleşmeleri bu teamül kurallarını yazılı hale getirmiştir. Kurallar az sayıda olup, niteliği gereği dostça girişim gelişmeye çok açık değildir.
- ➔ Uyuşmazlığın tarafı olmayan devlet dostça girişimde bulunmayı öngörebileceği gibi, uyuşmazlığın tarafı olan devletler de bir üçüncü devletten dostça girişimde bulunmasını isteyebilir. Eğer antlaşma ile bu yükümlülük altına girilmediyse, **Üçüncü devlet için böyle bir zorunluluk yoktur.**
- ➔ Uyuşmazlığın tarafı devletler de dostça girişime olumlu yanıt vermek zorunda değildir. Dostça girişim teklifi kimden gelirse gelsin kural olarak isteğe bağlı bir yoldur. La Haye Sözleşmeleri dostça girişime *mevcut durum izin verdiği ölçüde* başvurulabileceğini belirtmiştir.
- ➔ Dostça girişimde bulunan, görüşmelere katılmaz, sadece zemini hazırlar. **Dostça girişim bu yönyle arabuluculuktan ayrılmakla birlikte uygulamada bu özelliğin göz ardı edildiği görülmektedir.**

Arabuluculuk

Arabuluculuk da dostça girişim gibi teamül kuralları şeklinde gelişmiş, 1907 La Haye Konferansında kabul edilen *Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözümü Konusunda Sözleşme* ile yazılı hale gelmiştir.

- ➔ **Arabuluculuk;** milletlerarası uyuşmazlıkları barışçı yollarla sona erdirmek amacıyla, bir ya da birkaç devletin, bir milletlerarası örgütün veya tanınmış bir kişinin, uyuşmazlığın tarafları arasında görüşmeler yapılmasını sağlamak ve tarafların kabul edebileceği çözümler önermek üzere yaptığı çabaların tümüdür.

- ➔ **Kavram:** Arabuluculuk yönteminde üçüncü kişinin müdahalesi artmaktadır. Uyuşmazlığa taraf olanların, sorunun çözümü için görüşmelerinde katkı sağlayacak bir üçüncü tarafı içermektedir. Arabulucunun rolü tarafları bir araya getirmek, arabuluculuk yapmak, çözüm için öneri ve araştırmalarda bulunmaktadır.
- ➔ Arabuluculuk ancak tarafların rızası var ise başarıya ulaşabilir. Uyuşmazlığın tarafları üçüncü bir devletler hukuku kişisinden arabulucu olmasını isteyebileceği gibi, üçüncü bir kişi de kendiliğinden, arabuluculuk teklifinde bulunabilir.
- ➔ Arabuluculuk önerisinde bulunmak bir yükümlülük değil haktır. Önerilen çözüm şekli, uyuşmazlığın tarafları bakımından bağlayıcı gücü sahip değildir. Arabuluculuk ihtiyaridir. Devletler kendi aralarında yaptıkları bir antlaşma ile bu yolu zorunlu hale getirdiler ise ancak o zaman zorunlu hale gelmiş olacaktır.
- ➔ Arabulucu taraflara doğrudan müdahalede bulunamaz. Arabuluculuğu bundan arındırmak amacıyla arabulucu olarak devletler yerine özel kişilerin atanması yeni eğilim olarak tercih edilmektedir.
- ➔ Arabuluculuk görevi, olumlu sonuç verdiğiinde sona erebileceği gibi, arabulucunun önerileri dışında uyuşmazlığa son verildiğinde ya da diğer barışçı yollardan birinin işletilmesi halinde de sona ermiş kabul edilir.

Soruşturma Komisyonları

- **Tanım:** Milletlerarası nitelik taşıyan bir uyuşmazlığın barışçı yollarla çözülmesini sağlamak üzere bir araç olarak, üzerinde görüş ayrılığı bulunan maddi unsurların tespitiyle görevlendirilmiş ve özel şekilde oluşturulan komisyonlardır.
- **Soruşturma Komisyonlarının Şekli ve Niteliği**
Uyuşmazlıkların çözümünde engel olarak iki neden bulunmaktadır. **Birincisi** maddi olayların tespit edilememesi ve **ikinci** olarak tespit edilemediği için çözümün gecikmesidir. Bu sebeple maddi olay tarafsız bir incelemeyle tespit edilmelidir. Soruşturma komisyonu üyeleri genellikle bağlı bulundukları hükümetlerden talimat almayan bağımsız uzman kişilerdir. Soruşturma usulü teknik bir yol olması sebebiyle siyasi etkileşime daha az açıktır. Bu sebeple diplomatik çözüm yolları içinde önemli yer tutmaktadır.
- **Soruşturma komisyonunun görevi** uyuşmazlığı çözmek değil maddi unsurları üzerinde tarafsız bir soruşturma yapmak ve sonuçları bir rapor ile tespit etmektir. Rapor yalnızca olayların tespitine yönelikir. Çözüm önerisinde de bulunmaz.

- Soruşturma komisyonları aksi kararlaştırılmadıkça **uyuşturucu suçlarının çözümüne yetkisine sahip değildir.** Ancak taraflar komisyona bu yetkiyi **tanıyalabilir.**
- Soruşturma komisyonlarının raporlarında tespit edilen maddi olayların, uyuşmazlığın çözümünde kullanılıp kullanılmayacağına **taraflar serbestçe karar verebilirler.**
- Soruşturma usulünden yararlanacak devletler aralarında özel bir antlaşma yaparlar. Komisyonun oluşması, usul ve kuralları tespit ederler. Komisyon üye sayısı kural olarak 3, 5, 7 gibi tek sayılardır.

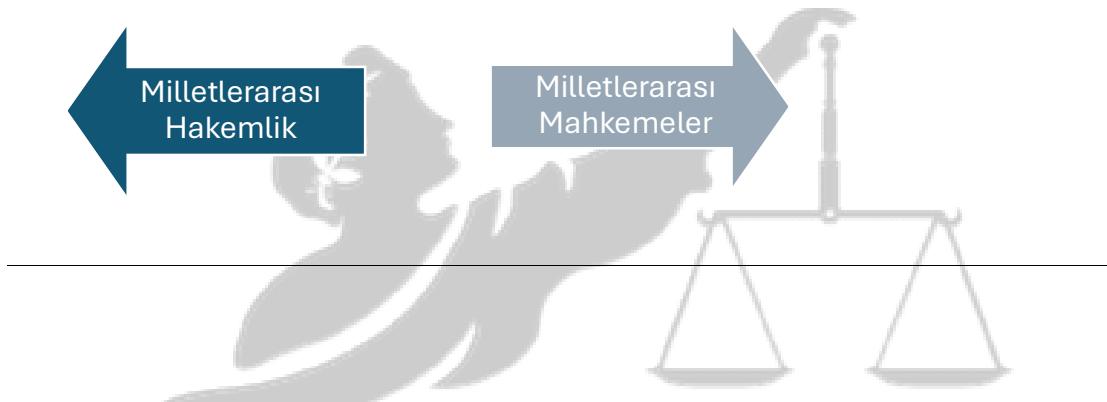
Uzlaşturma Komisyonları

- ✓ Uzlaşturma komisyonları diğer yollara göre daha kesin ve belirgin bir yöntemdir. Uyuşmazlığın taraflarına üçüncü kişilerin veya kurumların telkin ve tavsiyeleri yerine doğrudan doğruya üzerinde **uzlaşma sağlanabilecek çözüm önerisi sunar.**
- ✓ Çözüm önerilerine tarafların uyma zorunluluğu **bulunmamaktadır.**
- ✓ Genellikle uyuşmazlıkta taraflar, uyuşmazlık konusu meydana geldikten sonra o uyuşmazlığa özel ad hoc uzlaşturma komisyonu kurarlar. **Ancak bir uluslararası antlaşma ile sürekli uzlaşturma komisyonu kurmak da mümkündür.**
- ✓ Sürekli uzlaşturma komisyonunun görevi uyuşmazlıkla ilgili soruları açıklamak, araştırma yapmak, itirazlarla ilgili bilgi toplamak veya taraflar arasında antlaşma yapılmasına gayret etmektir. Olay incelemekten sonra taraflara uygun olan çözümü vurgulamaktır. Tarafların karar vermeleri için süre tanıarak bir sınırlandırma da getirebilirler. Tutanaklar gizlidir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça komisyon, uyuşmazlığın kendisine sunulmasından itibaren altı ay içinde bir sonuca varmalıdır.
- ✓ Uzlaşturma komisyonlarına başvurmak antlaşma ile zorunlu hale getirilmiş olsa da kural olarak taraflar için bu komisyonların verecekleri raporları ve varılan sonuçları, önerilen çözümü kabul etmek zorunlu değildir. Ancak antlaşma aksını öngörmüş ise o zaman bağlayıcı nitelik kazanır.
- ✓ Uzlaşturma komisyonları, **soruşturma komisyonlarına göre farklı** görev üstlenmiş olup, tarafların anlaşmasını sağlamak üzere fiilen çalışmaktadır.

Uzlaşturma komisyonlarının arabuluculuktan farkı, arabuluculuk da üçüncü kişi, taraflar arasındaki görüşmeleri gerektiğinde idare ederek çözüm önerilerinde bulunur; uzlaşturma komisyonlarında ise taraflar, uyuşmazlığa neden olan maddi olayların tarafsız şekilde tespit edilmesini ve uyuşmazlığın çözümü için komisyonca bir önerinin sunulmasını beklerler.

<<Yargısal Yollar>>

BAŞLICA FARKLARI !!!!

- ✓ Sürekli hakemlik kurumu dışında ad hoc hakemlikte, ortaya çıkan herhangi bir uyuşmazlığı çözmek için, o uyuşmazlığa özel hakemlik organı kurulur ve bu organ karar verince görevi ve varlığı sona erer. Milletlerarası mahkeme ise, yetki alanı içinde doğabilecek tüm anlaşmazlıklara bakmak üzere önceden ve sürekli görev yapmak üzere kurulur.
- ✓ Hakemlikte tarafların kendi seçikleri hakemler görev yapmasına karşılık, milletlerarası yargı organlarında yargıçlar, uyuşmazlığa taraf olan devletlerce değil, devletlerin büyük çoğunluğunun önceden belirledikleri kurallara göre seçilirler.

Milletlerarası hakemlik uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümüne ilişkin 1907 La Haye Sözleşmesi 37. maddesinde milletlerarası hakemliğin amacı belirtilirken «*devletler arasındaki uyuşmazlıkların, kendi seçenekleri yargıçlar tarafından, hukuka uygun olarak çözülmesi*» şeklinde açıklanmıştır.

- ❖ Hakemlik yoluna başvurmak tarafların arzusuna bağlıdır. Uyuşmazlıkların yargısal bir çözüm yoluna götürülmesini zorunlu kıyan bir uluslararası hukuk kuralı yoktur.

- ❖ Diplomatik yollarla karşılaşıldığında hakemlikte, tarafların anlaşmazlık konusunun tespiti ve uyulacak kurallar üzerinde önceden görüş birliğine varmaları gereklidir. Yine hakemlerin taraflarca seçilmesi ya da belli şekilde kabul edilmesi gerekmektedir. **En önemli fark ise hakem kararlarına uyulma zorunluluğudur.**
- ❖ Taraflar, anlaşmazlığın konusunu bir belge ile tespit ederler. Bu hakemlik sözleşmesi ya da tahkimnamedir. Yargılama usulüne ilişkin kurallar da bu sözleşme ile belirlenmiş olabilir. Belirlenmediği takdirde hakemler tarafından kararlaştırılır. Uygulanacak kurallar taraflar arasındaki yürürlükteki antlaşmalar ve devletler hukukunun diğer kaynaklarıdır. Taraflar uyuşmazlığın hakkaniyet ve nisfete göre çözülmesi yetkisini hakemlik mahkemesine tanımış olabilirler.
- ❖ **Hakemlik kararları yalnızca taraflar ve söz konusu olay için geçerlidir.**

Milletlerarası Mahkemeler: Milletlerarası uyuşmazlıkların mahkemelerce çözümü, devletler hukukunun süjeleri arasında ortaya çıkan herhangi bir anlaşmazlığın, bağımsız, uzman ve sürekli bir yargı organında, teknik manada bir mahkemece, hukuki sonuca bağlanması ifade eder.

- ❖ Milletlerarası Adalet Divanı uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü bakımından önemli rol üstlenmiş evrensel nitelikte bir mahkemedir. Divan aynı zamanda BM Örgütünün altı temel organından bir tanesidir ve kendisini kuran statü, BM Antlaşmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu Antlaşmanın 92. maddesinde hükmeye bağlanmıştır.
- ❖ **BU KONUYU BM ORGANLARINI İŞLERKEN ULUSLARARASI ADALET DİVANINI ANLATMIŞTIK!**

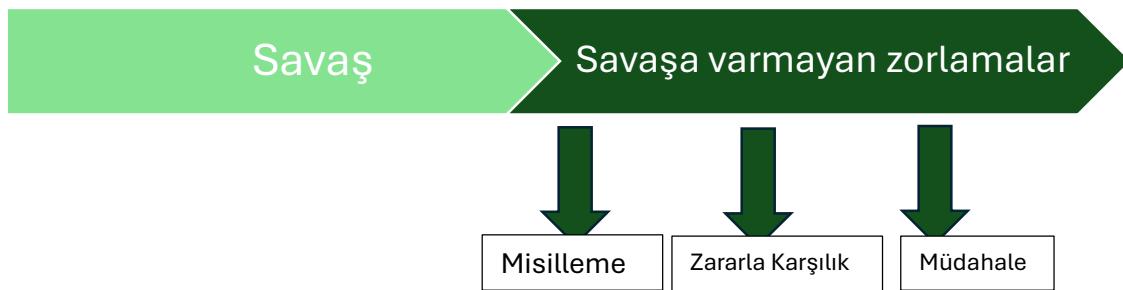
Milletlerarası örgütlerce çözüm: Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmlesi Madde 33:

I. Süregitmesi uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehditeye düşürebilecek nitelikte bir uyuşmazlığa taraf olanlar, herseyden önce görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik ve yargısal çözüm yolları ile, bölgesel kuruluş ya da anlaşmalara başvurarak veya kendi seçenekleri başka yollarla buna çözüm aramalıdır.

II. Güvenlik Konseyi, gerekli gördüğünde tarafları aralarındaki uyuşmazlığı bu gibi yollarla çözmeye çağrıır.

<<Zorlama Yolları>>

Savaş

Savaş Hakkı: Egemen bir devletin uğradığı veya uğrayacağı zararlara karşılık, kendi değerlendirmesine göre, menfaatlerini korumak ve haklarını savunmak üzere silahlı ve çok geniş kapsamlı bir zorlama yolunu ifade etmektedir.

Savaşın Tanımı: İki ya da daha çok devlet arasında, tarafların birbirlerine isteklerini kabul ettirmek amacıyla ve devletler hukukunca düzenlenmiş kurallar uyarınca yapılan silahlı çatışmadır.

Buna göre, iç çatışmalar savaş niteliği taşımazlar.

Savaşa Varmayan Zorlamalar

Savaşa varmayan zorlama yöntemlerine başvuran devletin amacı, savaşan devletten farklıdır. **Burada amaç karşı tarafı tamamen etkisiz hale getirmek gibi genel bir amaç değil, belirli haklara veya çıkarlara yönelik sınırlı bir amaçtır.**

Dolayısıyla kullanılan araçlar da sınırlı olmakta ve karşı önlemlerin ya da kuvvet kullanımının derecesi daha düşük seviyede kalmaktadır.

Misilleme (Retorsion): Bir devletin, diğer bir devletin hukuka aykırı olmayan ancak çıkarlarını zedeleyen davranışına karşı devletler hukukunun yasaklamadığı yollarla karşılık vermesidir.

- Misillemede bulunan devletin davranışı haksız değildir, devlet o şekilde davranmaya yetkilidir.
- Bir karşı önlem olarak misillemenin devletler hukukuna uygun bir davranış olması gereklidir. BM Antlaşması gereğince de misillemenin kuvvet kullanımı veya kuvvet kullanma tehdidini içermemesi bir zorunluluktur. Yine devletler hukukuna göre misilleme, karşı devletin bir hakkına değil, çıkarına zarar vermekle sınırlı olmalıdır.

- Misillemenin hukuken geçerli olması için, misilleme yapan devletin fiili ile misilleme yapılan devletin fiili arasında denklik olmasına ve benzer araçların kullanılmasına gerek yoktur.
- **Misilleme Örnekleri;**
 1. İlgili devletin vatandaşlarına sıkı kurallar uygulama
 2. İlgili devletle ticari ilişkilerin kesilmesi
 3. Ekonomik ve teknik yardımın anlaşmalara aykırı düşmeyecek şekilde kesilmesi
 4. Diplomasi temsilcilerinin istenmeyen kişi ilan edilmesi
 5. Mal ithaline izin verilmemesi
 6. Karşı devletin yurttaşlarından vize istenmesi
 7. Karşı devlet vatandaşlarının ülkeye girişlerinin yasaklanması

Zararla Karşılık (Reprisal)

- Zararla karşılık bir devletin devletler hukukuna aykırı bir fiili nedeniyle zarar gören bir devlet tarafından, zarar veren devleti hukuka uygun davranışmaya zorlamak için karşılık verme durumudur. **Karşılık veren devletin fiili, misillemeden farklı olarak salt fiil açısından hukuka aykırı olmakla birlikte, devletler hukukuna uygun bir fiildir. Misillemede bulunan devlet ile zararla karşılık veren devletin fiilleri arasındaki bu fark, bu önlemleri birbirinden ayıran en belirgin özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.**
- Zararla karşılık anlamında her kuvvet kullanma savaş anlamına gelmemektedir.
- Zararla karşılık önlemlerinin bir şartı olarak uluslararası uygulamaya bakıldığından önlem haksız fiil ile orantılı olması gereği kabul edilmektedir. Milletlerarası yargı organlarının kararları da bu yönindedir. Ancak alınan önlem haksız fiille orantılı olması, aynı davranışla ve aynı şekilde karşılık verilmesi anlamına gelmemektedir.
- **Zararla Karşılık Örnekleri;**
 1. Ambargo
 2. Abluka
 3. Boykot
 4. Antlaşmaların feshi ya da askiya alınması

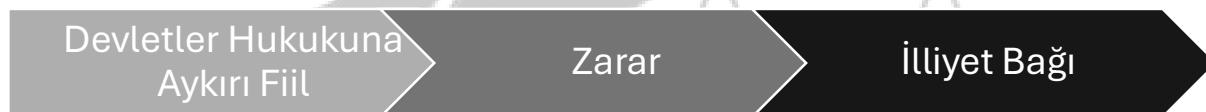
Müdahale

Tanım: Devletler hukukunda müdahale, bir devletin diğer bir devletin iç ya da dış işlerine, davranışına, mevcut şartları değiştirmek ya da devam ettirmek amacıyla, kendi gücüne güvenerek karışmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla müdahale, uluslararası uyuşmazlıkların barışçı çözümünde başvurulan dostça girişim ve arabuluculuk yöntemlerindeki üçüncü tarafın müdahaleinden daha ileri ve farklı bir özellik gösterir.

ULUSLARARASI SORUMLULUK

Günümüzde genel bir hukuki kavram olan sorumluluk «*uyulması gereken bir kurala aykırı davranışın hesabını verme; tazminatla yükümlü tutulma, işlenmiş olunan bir suçun gerektirdiği cezayı çekme*» şeklinde tanımlanmaktadır.

Uluslararası Sorumluluğun Doğmasının Koşulları;

Devletler Hukukuna Aykırı Fiil; Milletlerarası toplum düzenine ters düşen, bu düzenin kurallarıyla çatışan her davranış devletler hukukuna aykırı fiil ya da haksız fiil olarak adlandırılabilir. Haksız fiil devletler hukukuna göre yapılması gereken şeyin yapılmaması, yapılmaması gereken şeyin yapılması şeklinde tanımlanabilmektedir.

- **ÖRNEK:** Korfu Kanalı Davasında Divan mayınlama faaliyetinin bildirilmemesi sebebiyle, ihmali şekilde sorumlu olacağına karar vermiştir.

Zarar; Milletlerarası sorumluluğun ikinci şartı zarardır. Hukuka aykırı bir fiil sonucunda bir zararın gerçekleşmiş olması gereklidir. Zarar yok ise hukuki sorumluluk doğmaz.

- ❖ Genel bir kavram olarak haksız fiiller bakımından zarar; hukuk korunan maddi ve manevi varlıkların, hukuka aykırı fiilin meydana gelmesinden önceki ve sonraki durumları birbiriyle kıyaslanarak ortaya çıkartılan farkı ifade etmektedir.
- ❖ **Devletler hukuku bakımından zarar,** devletler hukuku süjelerinin haklarının kapsadığı alanda meydana gelen eksilme olarak ifade edilebilir.
- ❖ Her zarar milletlerarası sorumluluğu doğurmamaktadır. Bir hak oluşturmayan doğrudan ya da dolaylı çıkarlarına verilen zararlardan dolayı devletler hukuku kişileri, çıkarlarına aykırı davranışın devletin sorumluluğunu ileri süremezler.

Nezaket kurallarına ya da ahlak kurallarına aykırı davranışın devlet de sorumluluk altına girmez.

- **ÖRNEK:** Gemiye selam vermemek sorumluluk doğurmaz. (Nezaket kuralı)

İlliyet Bağı; İlliyet bağı kavramı, zarar ile bu zarara sebep olan davranış veya olay arasında sebep-sonuç ilişkisinin varlığına işaret etmektedir. Haksız fiillerde, haksız fiil ile zarar arasında böyle bir ilişki mutlaka aranmaktadır.

FİİLİN DEVLETLER HUKUKU KİŞİSINE BAĞLANMASI

- Milletlerarası sorumluluğu doğuran bir fiilin bir devletler hukuku kişisine bağlanması için fiilin ona ait olması gereklidir. Eğer haksız fiil ya da sorumluluk doğuran tehlikeli faaliyetin bir devletle bağı kurulamıyorsa milletlerarası sorumluluktan bahsedilemez.
- Devletin tüzel kişiliği eliyle doğrudan bir haksız fiil işlemesi mümkün olmadığından, haksız fiil, ya devleti temsil edenler ya da o devlet yurttasları tarafından işlenebilir.
- Bir haksız fiilin devlete isnat edilebilmesi için, bu haksız fiil, devlet organları veya memurları tarafından işlenmiş olmalıdır. Bu organların izniyle meydana gelen fiiller de devlete isnat edilebilir. İç hukukun kendisine yetki verdiği her kişi ya da kurul, milletlerarası sorumluluk açısından devlet organı sayılır.
- Organların iç hukuka göre kendilerine verilen yetkiler dışında ya da bu yetkilere aykırı olacak şekilde işledikleri haksız fiiller devlete isnat edilir. Haksız fiil işleyen kişinin ya da kurulun organ sıfatına sahip olup olmamasının, hatta organ sıfatıyla bu yetkiye sahip bulunup bulunmamasının devletler hukuku bakımından değeri yoktur. Önemli olan haksız fiilin, fiilen devlet organı olarak hareket etmiş bulunan kişiler tarafından işlenmesidir.

YASAMA FAALİYETLERİ

- Bir devlet yasama yetkisini kullanarak yaptığı bütün hukuki işlemlerden dolayı milletlerarası sorumluluğa tabi olabilir. Sorumluluğa neden olan hukuki işlem, anayasa gibi temel norma dayanabilecegi gibi, kanun, yönetmelik gibi alt düzeydeki normlar uyarınca da ortaya çıkabilir.

Milletlerarası uygulamada yasama yetkisi çerçevesinde bir devletin fiilleri nedeniyle milletlerarası sorumluluğu iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

1. Bir devlet milletlerarası yükümlülükleriyle çatışan bir norm koymuş olabilir.

2. Devletler hukukunun gelişimine paralel çıkarması gereken bir normu çıkarmamış ya da mevcut normu iptal etmemiş olabilir.

YÜRÜTME FAALİYETLERİ

- Milletlerarası sorumluluğu doğuran fiil, temel olarak ve özellikle yürütme yetkisi çerçevesinde veya yönetimin fiilleri nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Yürütme organının fiilleri genellikle memurların, milletlerarası hukuka aykırı ve memuriyet sıfatları ile işledikleri fiilleri kapsamaktadır.
- Farklı nitelikteki görevler üstlenmiş idari memurlar arasında ayrılmamamaktadır. Her türlü sivil memur yanında, güvenlik görevlileri ve askerlerin fiilleri de milletlerarası sorumluluğa neden olabilmektedir.
- Bir devlet görevlisinin yetki aşımı (*ultra vires*) ile yaptığı fiillerden dolayı da devletin milletlerarası sorumluluğunun doğacağı kabul edilmektedir. Memurun yetki aşımı ile devletin milletlerarası sorumluluğu, memurunu kötü seçmiş olması ya da memur üzerindeki denetimin yetersizliği varsayımlına dayanmaktadır. Eğer devlet iç hukuklarıyla sorunu çözemiyorsa, ihmali nedeniyle milletlerarası sorumluluğu doğacaktır.

YARGI FAALİYETLERİ

- Yasama ve yürütmede olduğu gibi bir devletin adli memurlarının fiilleri de devlete isnat edilerek milletlerarası sorumluluğun ileri sürülmesi mümkündür. Bir devletin yargı organlarının fiilleri nedeniyle sorumluluk doğması, özellikle ihkak-ı haktan imtina durumunda ortaya çıkar. En geniş anlamıyla ihkak-ı haktan imtina, devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının haksız fiillerinin sonuçlarını uygun şekilde gidermemeye ve bundan kaçınmalarını ifade etmektedir. Bu terim keyfi ve yasal olmayan bütün fiilleri kapsamaktadır.
- **Bir devlet mahkemesinin iç hukuku yanlış uygulamasına veya verdiği kararın iç hukuka aykırı bulunmasına bağlı olarak o devletin uluslararası sorumluluğu doğmaz.**

Milletlerarası SORUMLULUĞUN HUKUKİ SONUÇLARI

1- Eski Hale Getirme

- a. Maddi olarak (**Yıkılan binanın yeniden yapımı**)
- b. Hukuki olarak (**Zarar veren hukuki işlemin ortadan kaldırılması, yeniden düzenlenmesi**)

2- Tazminat

3- Manevi Onarım (**Özür dileme, Bayrak Selamlama**)

DEVLETLER HUKUKUNDA KUVVET

KULLANMA YASAĞI

BM Şartı: 2/4. Tüm üyeleri, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletlerin Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.

Kuvvet Kullanma Yasağının İstisnalar

1- BM 51. Madde: Meşru müdafaa

Madde 51- Bu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıyla hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına halel getirmez. Üyelerin bu meşru savunma hakkını kullanırken aldığıları önlemler hemen Güvenlik Konseyine bildirilir ve Konseyin işbu Antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli olacağı biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez.

2- Güvenlik Konseyi Kararı ile Kuvvet Kullanma

VII. BÖLÜM: Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler

- **Madde 39-** Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu ya da bir saldırı eylemi olduğunu saptar ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya

da yeniden kurulması için tavsiyelerde bulunur veya 41. ve 42. maddeler uyarınca hangi önlemler alınacağını kararlaştırır.

- **Madde 41-** Güvenlik Konseyi, kararlarını yürütmek için silahlı kuvvet kullanımını içermeyen ne gibi önlemler alınması gerektiğini kararlaştırbılır ve Birleşmiş milletler üyelerini bu önlemleri uygulamaya çağırabilir. Bu önlemler, ekonomik ilişkilerin ve demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, radyo ve diğer iletişim ve ulaşım araçlarının tümüyle ya da bir bölümyle kesintiye uğratılmasını, diplomatik ilişkilerin kesilmesini içerebilir.
- **Madde 42-** Güvenlik Konseyi, 41. maddede öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için, hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli saydığı her türlü, girişimde bulunabilir. Bu girişimler gösterileri, ablukayı ve Birleşmiş Milletler üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak başka operasyonları içerebilir.

BM Güvenlik Konseyi VII. bölümdeki tedbirleri SIRASIYLA UYGULAMAK ZORUNDA DEĞİLDİR ! Gerekli görürse direk 42. madde hükmüne göre hareket edebilir.

Hangi durumların barışı bozduğu hangi hallerin barışı tehdit ettiğinin değerlendirimesi GÜVENLİK KONSEYİNE AİTTİR ! Genel bir kesinlik yoktur.

3- Güvenlik Konseyi harekete geçmeden 5 daimi üyenin kuvvet kullanımı

4- II. Dünya Savaşındaki düşman devletlere karşı kuvvet kullanılması

Bu iki istisna hiçbir zaman kullanılmamıştır. Bundan sonra da kullanılma ihtimali bulunmamaktadır.